

bijenteelt

Maandschrift voor de Bijenteelt - ISSN 0166-6444

Jaargang 83 - no. 10 - oktober 1981

Officieel orgaan van de Vereniging tot Bevordering der Bijenteelt in Nederland

bijenteelt

MAANDSCHRIFT VOOR DE BIJENTEELT
ISSN 0166-6444

Officieel orgaan van de V.B.B.N
**VERENIGING TOT BEVORDERING
DER BIJENTEELT IN NEDERLAND**
Opgericht 1897

Hoofredacteur: Chris Maillie
Redactieleden: Therese Rive, Ko Zoet

Ledenblad: Oplage 8000
Verschijnt 11 x per jaar,
in juli en augustus gecombineerd
Losse nummers: f 2,50 incl. porto

Advertentie-tarieven op aanvraag

**REDACTIE, ADMINISTRATIE en
ADVERTENTIE-EXPLOITATIE:**

Het BIJENHUIS, Grintweg 273,
6704 AP Wageningen.

Tel. 08370 - 2 27 33 (meerdere lijnen)

Postgiro 82.32.76. Bankrek.no. 53.90.42.900 ABN,
Wageningen, Postgiro 82.41.84.

Registratie: Verenigingsreg. K.v.K. no. V 119736
Bijenhuis: Handelsreg. no. 11433

Druk: Van Mastrigt & Verhoeven B.V., Arnhem
Alle in „BIJENTEELT” gepubliceerde meningen en
inzichten blijven voor rekening van de auteurs.

Overname van artikelen en illustraties is toe-
gestaan na overleg met de Redactie.

Kopij **vóór de 10e van de maand**, voorafgaande
aan de maand van plaatsing, aan het BIJENHUIS,
ook opgaven en betaling van advertenties en
Speurbijtjes.

jaargang 83 — nummer 10 — oktober 1981

INHOUD

	pag.
Een recent geval van honingvergiftiging	211
Wie? Wat? Waar?	212
Raamwerk: Xenophon en de rododendron	213
Evenementen over de grens	214
Officiële mededelingen	215
Nieuws vanuit het Bijenhuis	217
Interviews met depothouders	218
Bijenziekten rukken op	218
Bijenplant in beeld: Klimop	219
Nationale Imkersdag en honingkeuring	220
Boekbespreking	221, 227
Sprokkelwaar	222
Vrienden van Ambrosiushoeve	223
Oogst en dracht	224
Dertig jaren imkerij over onze oostgrens	225
De bij in de filatelie	226
De lezer schrijft	228
Discussiedag Carnicateelt in Nederland	230
Actie in de regio	231

SPEURBIJTJES

Tarief: 20 woorden f 7,50, elk woord meer
35 cent. Te voldoen bij vooruitbetaling. De
Redactie stelt zich niet verantwoordelijk voor
de inhoud.

TE KOOP: 47 **Albertikasten**, waarvan de helft nieuwe kasten,
± 100 **uitgebouwde ramen**, ± 650 **raampjes**; alles Alberti-
maten. Inlichtingen: A. J. Weernink, Pietersweg 3, Aalten.
Tel. 05437-2216, na. 17.00 uur.

Laat door mij vakkundig uw **Groentjes inbinden**. Tel. 05928-
6343.

Laat u niet „mollen”, gebruik óók mijn **Pollen!** 1 kg f 45,—;
2 kg f 80,—. Franco huis. **Oogst 1981**. Giro 4621556. t.n.v.
J. A. Dekker, J. C. Schröderstraat 2, Amsterdam. Tel. 020-
193224.

JANNEKE DE JONG: **Imkersartikelen** tegen de scherpste
prijzen; in en verkoop van **honing**, inkoop van oude **was**,
Willem v. Hillegeersbergstraat 60a, Rotterdam. Tel. 010-224871.

TE KOOP GEVRAAGD: partijen **Nederlandse honing**, o.a.
koolzaad, zomer- en heidehoning. Wij bieden hoge prijzen.
HET BIJENHUIS te WAGENINGEN. Tel. 08370 - 22733.

TE KOOP: **nieuwe en gebruikte 3-raamshoningsslingers nog
voor de oude prijs**. H. de Vries, Huize St. Gertrudis, Wor-
kum, tel. 05151-1252. Beilen van 13.30 - 14.30 uur en van
18.30 - 20.00 uur.

IN- EN VERKOOP van **bijenvolken, kasten en korven, honing
en lege kasten en korven**. J. C. Basten, Burg. Brouwenseweg
3, Horssen (Gld.). Tel. 08874-1791.

TE KOOP: **nieuwe spaarkasten**. Eigen fabrikaat. Vraagt vrij-
blijvend prijsopgave bij: Imkerij Muller, Zeedijk 35, Nijbroek.
Tel. 05717-661.

TE KOOP: Zuivere Nederlandse heidehoning in emmers van
14 kg. netto. B. Slotboom, Holterweg 9, Rekken gem. Eiber-
gen. Tel. 05453-443 na 6 uur 's avonds.

bij de voorplaat

„Mr. Pieter van Vollenhoven neemt na zijn in-
spirerende toespraak het traditionele „honing-
pakket” van de VBBN in ontvangst van de heer
G. D. Bovendorp, voorzitter van de afd. Apel-
doorn, die hem aansluitend daarop bovendien
het eerste exemplaar van het juist uitgekomen
WERKBOEK BIJENHOUDEN van de heer J. J.
Speelziek aanreikt. Links op de voorgrond: dhr.
A. Steenbergen, vice-voorzitter afd. Apeldoorn
en dhr. A. van Hooff, dir. Burgers Dierenpark te
Arnhem (gast spreker). Staande achter de twee
hoofdpersonen: dhr. A. Th. ten Bokkel Provincie) en dhr. W. F. Vriezen (wethouder, Apel-
doorn).

Foto met toestemming overgenomen van We-
gener's Couranten Concern N.V. te Apeldoorn.
Voor een verslag zie pag. 220 van dit no.

EEN RECENT GEVAL VAN HONINGVERGIFTIGING

Inleiding

Reeds zeer lang is bekend dat er honingsoorten voorkomen, die van nature voor de mens giftige bestanddelen bevatten. Eén van de oudste gevallen is de beschrijving door Xenophon van de vergiftiging van Griekse huursoldaten aan de oevers van de Zwarte Zee rond 400 v. Chr.

Algemeen wordt aangenomen dat deze honing afkomstig was van de nektar van de *Rhododendron Ponticum* (Pontische rhododendron).

Steeds duiken er weer berichten over dergelijke vergiftigingen op. Nog in 1929 schrijft Mosolevski in het tijdschrift „Bee World” dat vergiftiging door rhododendronhoning regelmatig voorkomt onder dorpsbewoners in het gebied van de Kaukasus (Rusland). Ook de bekende botanicus Kingdon Ward ondervond de gevolgen van de consumptie van giftige rhododendronhoning tijdens een expeditie in Birma, zoals hij in zijn boek „A plant hunter's paradise” beschrijft.

Niet alle *Rhododendron*soorten zijn giftig. Opmerkelijk is dat in het Alpengebied rhododendronhoning gewonnen wordt van de *Rh. ferrugineum* en *Rh. hirsutum* (Alpenroosje) en als een geliefde honingsoort bekend staat. Honing van de *Kalmia* (Lepelboom) in de V.S. en de *Andromeda* (Rotsbes) in Japan is eveneens giftig voor de mens. Beide plantengeslachten behoren, evenals de rhododendron, tot de familie der *Ericaceae* (Heidekruidfamilie) en het is dan ook niet verwonderlijk dat de stoffen, die de vergiftigingsverschijnselen veroorzaken, tot dezelfde groep chemische verbindingen behoren. Men noemt ze thans grayanotoxinen (vroeger andromedotoxinen) en inmiddels zijn er meer dan 30 verschillende geïsoleerd uit diverse planten van de *Ericaceae*-familie. Men heeft ze genummerd van I t/m XXX.

De vergiftigingsverschijnselen die optreden na gebruik van rhododendron (en *kalmia*- en *andromeda*-)honing zijn o.m. tintelingen in vingers en tenen, hoofdpijn, misselijkheid, het afnemen van de hartslag tot 50 of zelfs 30 en bewusteloosheid, een paar minuten tot twee uur na gebruik van de honing.

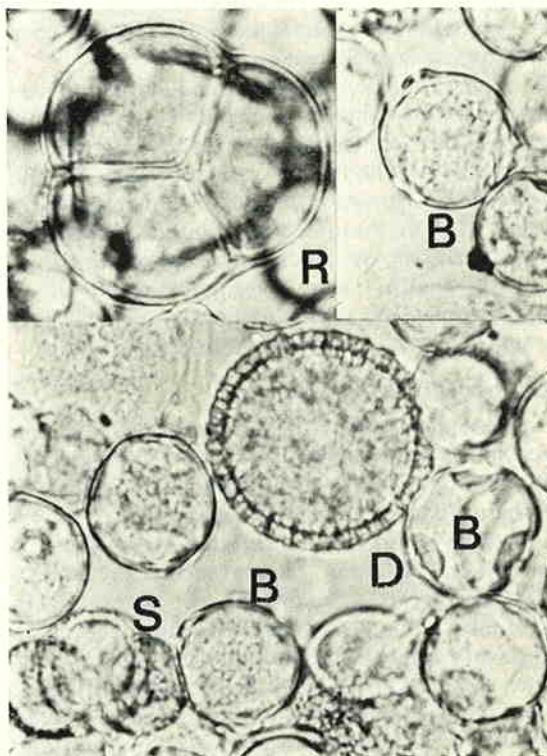
Andere giftige honingsoorten

Opgemerkt moet nog worden dat niet alleen in de plantenfamilie van de *Ericaceae* giftige honingsoorten voorkomen. Bekend is dat een

Euphorbiasoort in Z.Afrika een honing oplevert, die een zeer scherp en pijnlijk gevoel in de keel veroorzaakt. De Schotse zendeling Robert Moffat beschrijft reeds zo'n geval van vergiftiging in zijn boek „Missionary labours and scenes in Southern Africa” (1856). Een ander voorbeeld is de zeer giftige honingdauwhoning van *Coriaria arborea* (plaatselijk Tutu-boom genoemd) in Nieuw Zeeland, waarvan een theelepeltje zelfs al bewusteloosheid kan veroorzaken. Bepaalde gebieden in Nieuw Zeeland zijn dan ook gesloten voor de imkerij.

Vier Nederlandse studenten vergiftigd

Een recent geval van honingvergiftiging deed zich voor in 1979. Het betrof vier Nederlandse studenten, die dat voorjaar een trektocht door Nepal hadden gemaakt.

Stuifmeel afkomstig van de giftige honing.

- R: *Rhododendron* sp.
- D: *Daphne* sp. (Peperboompje)
- S: *Senecio* sp. (Kruiskruid)
- B: *Betula* sp. (Berk)

Vergroting 750 x

Als onderdeel van hun voedselvoorraad voor een klimpartij in de buurt van de Mount Everest hadden ze honing gekocht (door ruilhandel) in een nederzetting, gelegen op een hoogte van ca. 2400 m, 40 km ten oosten van Lukla. Gedurende drie opeenvolgende dagen gebruikten ze deze honing. De eerste dag een hoeveelheid van ongeveer 10 g per persoon, wat resulteerde in hoofdpijn en een gevoel van „high” te zijn. De tweede dag gebruikten twee van hen een vrij grote hoeveelheid bij het ontbijt (maximaal 100 g), namelijk door de rijstepap; de andere twee studenten gebruikten ongeveer 20 g honing. Ca. 25 minuten na consumptie traden vergiftigingsverschijnselen op: pijn in de borst en hartstreek, een tinteling in vingers en tenen, ontspannen zijn van een aantal spieren, een gevoel van „high” te zijn, duizeligheid, zwart voor de ogen en tenslotte neervallen. De hartslag liep terug tot 44, bij een van hen zelfs tot 38. Na 3 uur verdwenen deze symptomen en herstelden ze weer. Ze veronderstelden nu dat hun verschijnselen door de pas verkregen honing veroorzaakt werden; daarom gebruikten ze de derde dag slechts een kleine hoeveelheid honing in hun thee. Dit veroorzaakte dezelfde symptomen als op de eerste dag. Ook de plaatselijke gids leed aan deze vergiftigingsverschijnselen.

Na hun terugkeer in Nederland nam een van de studenten contact op met de Keuringsdienst van Waren in Haarlem en stond wat van de overgebleven honing af voor onderzoek. Hij vertelde desgevraagd nog, dat er met name op zo'n 3000 m hoogte veel Rhododendrons in bloei stonden; de juiste botanische soortnaam wist hij evenwel niet. Overigens waren hij en zijn metgezellen zich niet bewust van het bestaan van giftige rhododendronhoning.

Onderzoek van de honing

De honing had een zeer donkere kleur en een troebel uiterlijk, maar was niet uitgekristalliseerd. Kwantitatieve mikroskopische analyse wees uit dat 21 miljoen pollen per 10 g honing aanwezig waren. Dat is erg veel, want een normale waarde voor slingerhoning is 20.000-100.000 per 10 g. Kennelijk was deze honing door uitpersen van de raat verkregen. Dat bleek ook wel uit de identificatie van de pollen: 90% was afkomstig van een *Betula* (Berke-)soort, met zoals bekend nektarloze bloemen. Laten we al die *Betulapollen* buiten beschouwing dan krijgen we voor het stuifmeel van de nektarleverende planten de volgende percentages: Rosaceae 54%, *Senecio* (Kruiskruid) 16% en *Rhododendron* 14%. Voorts waren nog *Prunus* (Pruim), *Daphne* (Peperboompje) en *Magnolia* aanwezig. Inderdaad bleek dus dat deze honing gedeeltelijk van een *Rhododendron*soort

afkomstig was. De overige chemisch-analytische kenmerken van de honing waren normaal, met uitzondering van het vochtgehalte, dat met 22,8% vrij hoog was.

Een chemisch onderzoek naar toxinen (giftige stoffen), afkomstig van *Rhododendron* werd ook uitgevoerd. Gevonden werden twee stoffen van de grayanotoxine-serie: de ene was aanwezig in een hoeveelheid van 5 mg per kg honing, de andere in een hoeveelheid van 25 mg per kg.

Giftige stoffen

Ter vergelijking: in 1959 werd in de V.S. in een giftige *Kalmia latifolia*-honing (ook een Ericacee) 100 mg grayanotoxine I per kg gevonden en in 1971 werden in een giftige Canadese honing de grayanotoxinen II en III (en nog een ander toxine) gevonden in een hoeveelheid van 10 mg per kg honing. In het laatste geval werd helaas geen pollenanalyse uitgevoerd om de juiste botanische herkomst te bepalen. In beide gevallen was echter sprake van de bekende vergiftigingsverschijnselen.

De thans onderzochte honing uit Nepal heeft met een totaal grayanotoxine-gehalte van 30 mg

Zo'n grote hebben we nog nooit gehad, hoewel...
Foto: P. J. de Penning, Zwijndrecht: **Bijenmarkt Dordrecht 1977.**

Wie? Wat? Waar?

De heer M. H. Hulstein uit Leiden schrijft ons n.a.v. de voorplaat van het mei-no.:

„De linker man, zittend op één knie, lijkt sprekend op „Pake” Duursma. Hij heette Roelof Jan Duursma en imkerde als „hulp” van zijn zoon Jan, in mijn herinnering in de oorlogsjaren, maar denkelijk ook ervoor en erna. Ze woonden Oudeschoot 110, Friesland, indertijd — Pake streek de angels altijd langs zijn broek af!”

per kg duidelijk giftige eigenschappen. In het geval men 100 g van deze honing consumeert krijgt men 3 mg grayanotoxinen binnen, een hoeveelheid, die inderdaad ruimschoots voldoende is om de boven beschreven vergiftigingen te weeg te brengen. Als vergelijkingsmateriaal werd een zeer zuivere Franse dopheidehoning (Ericasoort) onderzocht; hierin was geen spoor van enige grayanotoxine te herkennen.

Blijft over de vraag van welke Rhododendronsoort de honing afkomstig was. De bekende Pontische rhododendron komt volgens diverse Flora's uit Nepal aldaar niet voor. Wel komen er minstens 15 andere Rhododendronsoorten voor in de betreffende streek. Hoofdzakelijk treft men echter Rh. arboreum en Rh. campanulatum aan. Het stuifmeel van beide Rhododendronsoorten lijkt op dat wat in de onderzochte honing voorkomt. Het is echter niet uitgesloten dat het hier om Rh. arboreum gaat, aangezien in het verleden (1959) al eens is aangegeven dat in de nektar van deze soort giftige stoffen voorkomen.

Situatie in Nederland

Imkers in Nederland hoeven niet bang te zijn giftige rhododendronhoning te winnen. In Nederlandse honing komt men zelden pollen van Rhododendronsoorten tegen en indien ze al voorkomen is dat in een te verwaarlozen percentage. Bovendien ziet men hier te lande de erkende giftige soorten, zoals Rh. Ponticum en Rh. arboreum, zelden aangeplant en van het aantreffen van pollen daarvan in honing zijn mij geen gevallen bekend.

In Engeland, waar de cultuur van uitheemse Rhododendronsoorten een geliefde sport is, zijn volgens een artikel van Howes uit 1949 enkele vergiftigingsverschijnselen gerapporteerd, welke overigens een zeer mild verloop hadden.

Bronnen

Gegevens betreffende de geciteerde literatuur zijn bij de auteur verkrijgbaar.

•Drs. J. D. Kerkvliet,

Keuringsdienst van Waren, Haarlem

Afbeeldingen maken het „Groentje” aantrekkelijker!

Tekeningen, zwart/wit foto's, kleurenfoto's, negatieven en dia-positieven zijn altijd welkom.

XENOPHON EN DE RHODODENDRON

Eigenlijk was Xenophon een van de eerste oorlogsverslaggevers, maar dan wel een heel antieke. Geboren omstreeks het jaar 430 v.C. in Athene kreeg hij als zoon van de patriciër Gryllus een voortreffelijke opvoeding, niet in het minst op het gebied van het staatsrecht, de wijsbegeerte en de letterkunde. Met de jonge Plato volgde hij een tijdlang ijverig de lessen van Socrates en samen hebben zij daarvan ook uitvoerig dictaat gehouden, want de geweldenaar onder de filosofen schreef zelf niets op. Mogelijk heeft Xenophon daaraan ook zijn heldere en eenvoudige stijl te danken. In elk geval erfde hij wel de antidemocratische denkbeelden, waardoor de grote meester tenslotte tot het drinken van de gifbeker werd veroordeeld en de leerling zijn heil moest zoeken in het vijandige, maar door hem bewonderde Sparta.

Harig alpenroosje (*Rhododendron hirsutum* L.).

Foto: Delta-Verlag, Bonn.

Enkele jaren later vinden we Xenophon terug aan het hof van de Perzische satraap Cyrus de Jongere te Sardes in Lydië (W.-Turkije). Deze wilde optrekken tegen zijn oudere broer, koning Artaxerxes II, en dat door het stoken van zijn afgunstige mede-stadhouder Tissapheres. Cyrus huurde 13.000 Griekse soldaten erbij en begon toen de opmars. Bij Cunaxa aan de Eufraat werd het leger in 401 verslagen, Cyrus sneuvelde en de overgebleven 10.000 Grieken

kregen vrijgeleide voor hun terugtocht. Dat bleek echter een valstrik van de verraderlijke Tissapheres, die hen beroofde van het grootste deel der officieren.

Waarnemer Xenophon nam de hoofdleiding op zich en bracht de mannen tijdens een erbarmelijke, twee jaar durende tocht dwars door het Armeense bergland en de Kaukasus naar de stad Trapezus (het middeleeuwse Trebizonde en het tegenwoordige Trabzon) in de landstreek Pontus en vandaar langs de Zwarte Zee door Thracië naar Pergamum, waar het contingent uiteen ging. Xenophon vocht nog in drie veldslagen mee voor hij zich aan het schrijven zette van het verslag van de Tocht der Tienduizend onder de titel *Kurou Anabasis* of *De Opmars van Cyrus*.

In een voor het doel enigszins aangepaste vertaling volgt hier uit Boek IV, Cap. 8, een hoogst merkwaardige passage. „In Colchis (het tegenwoordige Mingrelië in de republiek Georgië) ontdekten de Grieken veel verlaten dorpen en maakten daarin kwartier. Er waren in de omgeving talrijke bijenwoningen. Alle soldaten die van de honing daaruit geproefd hadden geraakten in een duizeling, moesten overgeven, ontlastten zich en geen van hen was in staat zich op de been te houden. Zij, die maar weinig van de honing genomen hadden waren als dronken. Anderen toonden zich al naar gelang de hoeveelheid van het ingenomen voedsel deels uitzinnig, deels stervend. Zeer velen lagen uitgestrekt ter aarde, als na een verloren slag. Onder allen heersten verwarring en ontsteltenis. Intussen stierf er niemand en het ongemak nam de volgende dag een einde, bijna rond hetzelfde uur als het de dag daarvoor was begonnen. Maar eerst op de derde en vierde dag kwamen de mensen overeind, maar voelden zich desondanks nog zo vermoeid als zieken, die een sterkwerkend medicijn hebben gebruikt.”

Er wordt aangenomen dat de hongerige militairen snoepten van de ook door Strabo genoemde dolmakende honing (*meli mainomenon*) van de Rododendron of Rozenboom, die daar tot op 2150 m hoogte groeit in vijf meter hoog struikgewas. Zowel de nectar van de rode als van de gele soort (*Rhododendron Ponticum* en *Rh. flavum*) bezit voor de mens zeer krachtige gifstoffen, die reeds bij een gering percentage weliswaar tijdelijke, maar dan toch verontrustende lichamelijke verschijnselen kunnen oproepen. Merkwaardigerwijs is dat alleen het geval bij de honing van de noordhellingen, vandaar dat de inheemse bevolking deze dan ook weer aan de bijen schijnt op te voeren en alleen de was gebruikt.

Volgens anderen is er helemaal geen sprake van giftige honing, waar ook ter wereld. Het is slechts een kwestie van primitieve oogst en opslag (gisting). Daarop wijzen de verlaten dorpen in het verhaal van Xenophon en bovendien is de Rododendron een typische hommelbloem. Goed behandelde rododendronhoning uit het huidige Armenië zou uitstekend geschikt zijn voor consumptie, zoals ook de honing van de beruchte Pijlgifboom (*Antiaris toxicaria*) in Z.-Amerika. Het laatste woord hierover is nog niet gezegd, want de Guayaki-Indianen in O.-Paraguay menen beter te weten en ook de Franse botanicus A. de Saint-Hilaire beweert in Brazilië te zijn vergiftigd door honing van de *Paulinia australis*, terwijl de Breedbladige lepelboom (*Kalmia latifolia*) al in 1790 te Philadelphia voor een massale honingvergiftiging zorgde.

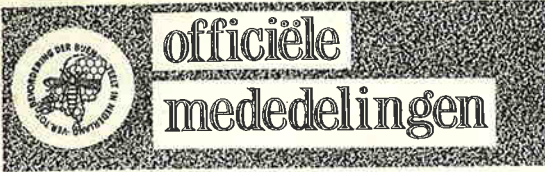
Zou het dan toch de honing zelf of een verontreiniging, zoals bedorven of giftig stuifmeel, zijn? Het is (nog) niet bekend. Wel zeker is, dat er met andere Rododendronsoorten niets aan de hand is. Zo heeft inderdaad de naar Rozen geurende honing van het Roestbladig en Harig alpenroosje (*Rhododendron ferrugineum* en *Rh. hirsutum*) niet alleen een heerlijke smaak, maar is bovendien geheel onschadelijk voor de mens. Een hele geruststelling voor de oprechte zoetekauwen onder ons.

Chris Maillie

EVENEMENTEN OVER DE GRENS

EEN NIEUW BIJENMUSEUM IN DE EIFEL

In Kommern/Eifel werd onlangs een bijenmuseum met een instructieruimte voor imkers geopend op het terrein van het Rijnlandse Openluchtmuseum i.c. het Provinciaal Museum voor Volkskunde. Sinds medio juni wordt het Huis Altenburg van de werkgroep bewoond door een half miljoen bijen, terwijl een permanente expositie aan de hand van oude imkersmaterialen de historische ontwikkeling van de bijenteelt toont. Daarnaast is er een modelbijenstand, die een (ongevaarlijke) observatie van de leefwijze van de honingproducenten mogelijk maakt. Het Rijnlandse Openluchtmuseum is van 1 april tot 31 oktober dagelijks geopend van 9 tot 18 uur en van 1 november tot 31 maart steeds van 10 tot 16 uur. De toegangsprijs bedraagt DM 1,—, kinderen DM 0,50. Inlichtingen: Duits Reis-Informatiebureau, Spui 24, 1012 XA Amsterdam, tel. 020-241293/94/95.

Ledenadministratie op de computer:

Naar aanleiding van ingewonnen informatie hierover bij andere verenigingen en het kostenaspect wat hierbij komt, wordt besloten voorlopig de ledenadministratie handmatig te blijven doen.

Full-time secretaresse:

Besloten wordt dat de werkweek van mw. Rive van 20 op 26 uur zal worden gebracht. Maandag, dinsdag en donderdag zal zij 3/4 dag (tot 15.00 uur) in het Bijenhuis bereikbaar zijn.

Ziektebestrijdingscommissie:

Mw. J. M. van Heest-Verloop en dhr. E. Meijberg worden benoemd tot lid van de ziektebestrijdingscommissie van onze Vereniging. Mw. van Heest zal tevens worden voorgedragen als lid van de ziektebestrijdingscommissie van het Landbouwschap en wel in de plaats van dhr. W. M. Campen, die wegens vertrek naar het buitenland, voor deze functie heeft bedankt.

Vergadering Commissie Onderwijs:

Een Onderwijsdag is vastgesteld op zaterdag 31 oktober a.s. Uitgebreid zal op deze dag onder meer worden gediscussieerd met een vertegenwoordiger van het Ministerie van Landbouw en Visserij, afd. Onderwijs, over de cursusregelingen.

De Nationale Imkersdag 1982 zal worden georganiseerd door afd. Assen. In 1984 zal de organisatie van deze dag berusten bij afd. Bommelerwaard.

STATUTENWIJZIGING

Tengevolge van reacties op de in het Groentje van september 1980 gepubliceerde Statuten, waarin vooral van de zijde van de afdelingen de wens naar een grotere mate van zelfstandigheid naar voren kwam, verzoekt het Hoofdbestuur afdelingsbesturen en geïnteresseerde leden onderstaande inleiding door te nemen. Het Hoofdbestuur stelt zich voor dat in de komende Algemene Vergadering een uitspraak en fiat zal worden gevraagd over de ingeslagen richting, waarna de concept-statuten in het voorjaar zullen worden gepubliceerd.

T. R.

Binnenkort zullen u nieuwe concept-statuten van de vereniging worden voorgelegd, waarvan wij hopen dat zij in een algemene ledenvergadering zullen worden aangenomen.

Het is wellicht goed enkele woorden te wijden aan de noodzaak van statutenwijziging. Deze vloeit voort uit de wijziging van het Burgerlijk Wetboek, dat thans in Boek 2 het verenigingsrecht op een meer strakke wijze regelt dan de voor de invoering van dit Boek 2 geldende Wet op de Vereeniging en Vergadering van 1855 dat deed.

Wat is nu de essentie van deze wetwijziging? Volgens het huidige wetboek zullen **ook de afdelingen** van de Vereniging tot Bevordering der Bijenteelt in Nederland **beschouwd moeten worden als zelfstandige verenigingen**, omdat zij een bepaalde organisatie bezitten, nl. een door de

CONTRIBUTIE 1982

Inmiddels hebben de afdelingssecretarissen de ledenlijsten en contributiekaarten weer ontvangen. Teneinde het werk van de afdelingssecretarissen en penningmeesters te vergemakkelijken, zouden wij U willen verzoeken Uw contributie vóór 30 november a.s. bij Uw penningmeester te willen voldoen. Is Uw adres gewijzigd?, geef dit dan ook tijdig door, dat voorkomt veel narigheid en extra kosten. Als U allen meewerkt, wordt het werk voor Uw afdelingsbestuur vergemakkelijkt. Ze hebben dan ook de mogelijkheid de bescheiden tijdig naar het Bijenhuis te zenden, waardoor U ook in januari het Groentje blijft ontvangen en Uw bijeen verzekerd zijn. Wij hopen op Uw aller medewerking te mogen rekenen.

VERSPREIDE LEDEN

De Verspreide Leden die niet zijn aangesloten bij een afdeling, verzoeken wij de contributie ad f 38,— vóór 15 november a.s. over te maken op gironummer 823276 t.n.v. het Bijenhuis te Wageningen, met vermelding contributie 1982 V.L.

BESLUITENLIJSTJE van de **HOOFDBESTUURSVERGADERING**, die werd gehouden op donderdag 3 sept. 1981 in het Bijenhuis te Wageningen.

Aanwezig: J. J. Speelziek (voorz.), A. van Andel-v. Rossum, G. Bruls, R. H. Geskes, A. H. Hartman, J. A. Krabbenborg, E. Meijberg, drs. P. C. Muntjewerf, B. Meijerman, C. Pater Jzn., T. E. A. Rive-von B., T. A. Visch, mr. P. D. den Bruigom (enkel voor punt 4).

Afwezig: W. M. Campen, J. Fluyt, R. v. d. Hul, M. W. v. d. Meulen.

Statuten en Huishoudelijk Reglement:

In het oktober-nummer van het Groentje zal een toelichting op de Statutenwijziging worden opgenomen. Aan de Algemene Vergadering (1982) zal fiat worden gevraagd om op de ingeslagen weg voort te gaan. Daarna zullen nieuwe concept-statuten worden gepubliceerd.

Koninginneteeltproject - Vlieland:

Op zaterdag 14 november zal een studie/evaluatie-dag worden gehouden in Utrecht, voor degenen die volkjes hebben ontvangen via de Koninginneteelt-subgroep „Vlieland”.

Propaganda commissie:

Als voorzitter van de commissie is drs. P. C. Muntjewerf benoemd, Mw. Rive wordt adviseur. Medewerkers in de commissie zijn: dhr. H. Jongerius - Utrecht, dhr. E. P. J. Seppen - Bennekom, dhr. B. J. Trip - Vries, dhr. G. E. de Vries - Rosmalen.

Samengaan maandbladen („Groentje” en „Bijenteelt” van ABTB, NCB, LLTB):

Besprekingen zijn gaande. Discussiepunten tussen de Zuidelijke Bonden en onze Vereniging zijn o.a. het prijsverschil tussen het blad van het Zuiden en het Groentje en de te vormen redactie.

Offertes van drukkerijen voor het drukken van het Groentje:

Gezien de prijsopgaven van diverse drukkerijen wordt besloten bij ons oude adres te blijven.

leden gekozen bestuur, eigen middelen en omdat zij — dat zal althans voor vele afdelingen gelden — in het economisch en maatschappelijk verkeer optreden (bijv. door het organiseren van een bijen- en honingmarkt, het engageren van sprekers of op zijn minst door het huren van een zaal voor vergaderingen).

Aan het zijn van vereniging knoopt de wet een rechtsgevolg vast: de vereniging bezit krachtens de wet rechtspersoonlijkheid, wat vroeger alleen het geval was in geval van erkenning van de vereniging door de wet of de Kroon.

Het bezitten van rechtspersoonlijkheid betekent dat de vereniging als persoon draagster is van rechten en verplichtingen: zij treedt op als één persoon in het rechtsverkeer.

De wet maakt echter een onderscheid in de rechtspersoonlijkheid bezittende verenigingen, t.w. de verenigingen met volledige rechtsbevoegdheid en verenigingen met beperkte rechtsbevoegdheid.

De vereniging met beperkte rechtsbevoegdheid staat in twee opzichten achter bij de vereniging met onbeperkte rechtsbevoegdheid:

- zij kan geen registergoederen (bijv. onroerende goederen) verkrijgen en
- zij kan geen erfgename zijn (doch wel legataris)
- de bestuurders die voor de vereniging naar buiten optreden (bijv. voor de vereniging een zaal huren) zijn naast de vereniging hoofdelijk mede aansprakelijk voor de verplichtingen van de vereniging.

De vraag of men vereniging met beperkte of onbeperkte rechtsbevoegdheid is wordt beantwoord door de oprichtingshandeling: geschiedt de oprichting bij notariële akte dan heeft de vereniging onbeperkte rechtsbevoegdheid; geschiedt dit niet bij notariële akte dan bezit de vereniging beperkte rechtsbevoegdheid.

Tenslotte de inschrijving in het Verenigingsregister bij de Kamer van Koophandel. De bij notariële akte opgerichte verenigingen **moeten** worden ingeschreven, de niet bij notariële akte opgerichte verenigingen **kunnen** worden ingeschreven. Voor deze laatste is de inschrijving van belang omdat schuldeisers van de vereniging eerst aannemelijk moeten maken dat de vereniging niet aan haar verplichtingen zal voldoen alvorens zij de bestuurders die voor de vereniging hebben gehandeld in hun privévermogen kunnen aanspreken.

Het gehele voorgaande verhaal kan als volgt schematisch worden weergegeven:

1. Oprichting bij notariële akte

- Volledige rechtsbevoegdheid
- Inschrijving in het Verenigingsregister

verplicht (kosten thans f 54 per jaar)

- Bestuurders zijn nimmer voor de verplichtingen van de vereniging aansprakelijk.

2. Oprichting niet bij notariële akte

- Beperkte rechtsbevoegdheid (geen registergoederen, geen erfgenaamschap)
- Inschrijving in het Verenigingsregister mogelijk, doch niet verplicht
- Ingeval van inschrijving in het Verenigingsregister zijn de voor de vereniging handelende bestuurders in privé aansprakelijk indien de schuldeiser aannemelijk maakt dat de vereniging niet aan haar verplichtingen zal voldoen
- In geval de vereniging niet is ingeschreven zal de schuldeiser de handelende bestuurders zonder méer in privé kunnen aanspreken.

Het zal u duidelijk zijn dat de nog van kracht zijnde statuten niet meer in de structuur voorzien die de wet **thans** oplegt. Daarom is overgaan tot een grondige wijziging van statuten en huishoudelijk reglement noodzakelijk. Bij de voorbereiding daarvan moest door het Hoofdbestuur een richting worden aangegeven omtrent de verhouding tussen de individuele leden en de landelijke vereniging. Deze is als volgt bepaald. De huidige afdelingen worden rechtspersoonlijkheid bezittende verenigingen, waarvan de huidige leden lid worden.

Tegelijkertijd worden zij echter lid van de landelijke vereniging: een aantal rechten op manifestaties van de landelijke vereniging (het Groentje, recht op bijensuiker, de verzekering e.d.) acht het Hoofdbestuur persoonlijke rechten van de individuele leden, terwijl men aldaar ook van opvatting is dat de band tussen Wageningen en de individuele leden niet verloren mag gaan.

CADEAUTIP 1981

De „Drachtplantengids voor de Bijenteelt”
van L. G. M. Hensels
is **tot en met 15 november**
nog te leveren aan **leden**
voor **f 21,25** (niet-leden f 25,—).

Vul daarom alnog de bestelbon uit het
september-no. in !

Het ene lidmaatschap houdt dus het andere in: men kan slechts lid zijn van de landelijke vereniging als men lid is van een plaatselijke vereniging (lees: afdeling) en omgekeerd kan men geen lid zijn van een plaatselijke vereniging zonder lid te zijn van de landelijke vereniging. In deze opzet vindt men de beide elementen die de Vereniging tot op heden hebben gekenmerkt: zo groot mogelijk plaatselijk zelfbestuur en samenwerking en dienstverlening op landelijk niveau volledig en geformaliseerd terug. Een en ander zult u uitgewerkt vinden in de voorstellen voor de statuten, huishoudelijk reglement en uniforme afdelingsstatuten, die aan u zullen worden voorgelegd. Het Hoofdbestuur hoopt dat u zich met deze stukken en de gedachten, die daaraan ten grondslag liggen zult kunnen verenigen.

Wanneer u de concepten in uw afdelingen en groepen bespreekt zoudt u ook reeds uw gedachten kunnen laten gaan over de vraag of u ervoor zult kiezen dat uw plaatselijke vereniging (lees: afdeling) onbeperkte of beperkte rechtsbevoegdheid zal gaan bezitten en in het laatste geval of u de plaatselijke vereniging zult laten inschrijven in het Verenigingsregister of niet. Veel zal daarbij afhangen van de vragen of de plaatselijke vereniging onroerende goederen zal bezitten of niet en of u uw bestuurders geheel of gedeeltelijk zult willen vrijwaren voor aansprakelijkheid met hun privé-vermogen. Uiteraard zullen de kosten daarbij van enig belang zijn.

Het Hoofdbestuur wenst u bij het bestuderen van deze voor ons allen nogal gecompliceerde materie veel sterkte toe.

Onder al hetgeen met de post in het Bijenhuis aankomt, zijn geregeld de persberichten van het Ministerie van Landbouw en Visserij. Over het algemeen betreft het zaken die ons als immer minder interesseren, zoals b.v. de verbouw van tomaten onder glas of de export van peulvruchten. De berichten van de laatste maand zijn voor ons wel wetenswaardig, waard om in deze rubriek opgenomen te worden.

PERSBERICHT NO. 297

Toepassing bepaalde bestrijdingsmiddelen per vliegtuig verboden

De toelatingsbeschikking voor een aantal bestrijdingsmiddelen is uitgebreid met een verbod om deze middelen door middel van besproeiing per vliegtuig toe te passen. Hiermede is de onlangs gedane toezegging naar aanleiding van vragen van het Tweede Kamerlid Jansen nagekomen.

Het verbod betreft in de eerste plaats een aantal insektenbestrijdingsmiddelen, die een hoge acute giftigheid voor warmbloedigen hebben en als werkzame stof bevatten: azinfos-methyl en combinaties van deze stof met andere insecticiden; chloorfenvinfos; chloorthiofos; heptenofos; mevinfos; parathion (25%); vamidothion; voorts betreft dit alle middelen, die het herbicide paraquat en het doodspuitmiddel natriumarseniet bevatten.

Het ligt in het voornemen om op korte termijn na te gaan of ook andere bestrijdingsmiddelen voor dit verbod in aanmerking komen.

PERSBERICHT NO. 304

Pit- en steenvruchten

De achteruitgang van het areaal pit- en steenvruchten bedroeg dit jaar 1.135 ha (— 4,6%). De totale oppervlakte is nu 23.601 ha. De aanplantactiviteit van appels en peren nam echter sterk toe. Van appels werd 799 ha en van peren 226 ha aangeplant.

Klein fruit

De oppervlakte klein fruit is met 537 ha vrijwel gelijk aan vorig jaar.

CURSUSSEN

De laatste maanden van het jaar treft u in het Groentje steeds een opgave aan van cursussen die in de diverse afdelingen zullen worden gegeven. Meestentijds beginnen de cursussen in januari of februari.

De eerste opgave van de te organiseren cursussen kwam dit jaar van afd. Zwolle. In 1982 zal door de afdeling een bijenteeltcursus voor beginners en voor gevorderden worden gegeven evenals enkele speciale cursussen. Voor nadere informatie kunt U contact opnemen met dhr. A. H. Hartman, Beukenallee 15, 8019 BA Zwolle, tel. 05200-18867.

Leden die cursussen willen volgen raad ik aan dit bij het eigen afdelingsbestuur bekend te maken, opdat bij voldoende belangstelling een cursus kan worden georganiseerd.

De afdelingen zou ik willen verzoeken zo spoedig mogelijk de cursussen die U op het programma hebt staan aan het Bijenhuis door te geven, zodat een cursusoverzicht in het Groentje kan worden opgenomen.

T.R.

Interviews met dephouders

In onze nieuwe serie interviews met dephouders laten we nu de heer Jacob Verboom uit Moordrecht aan het woord.

Red.: Hoe kwam U er toe bijen te gaan houden?

Dhr. Verboom: Een van mijn zoons was in de korenbouw schoven aan het laden, toen er plotseling een zwerm bijen tussen de schoven bleek te zitten. Dit speelde zich af in de zomer van 1940 en het betekende het begin van mijn bijenhouderij. Dat is dus zo'n 40 jaar geleden, sindsdien heb ik gemiddeld een bestand van 20 kast- en 2 korfvolken.

Red.: Wat was de reden voor U om een depot te beginnen?

Dhr. Verboom: Daar afdeling Gouda zich steeds uitbreidde, was er veel vraag naar imkersartikelen; helaas waren deze alleen op grote afstand verkrijgbaar. Daar ik over tijd en ruimte beschikte heb ik de afdeling voorgesteld met een depot te beginnen. De leden van afdeling Gouda zijn klant, evenals veel andere imkers uit de buurt.

Red.: Hoe staat Uw gezin tegenover het depot?

Dhr. Verboom: Mijn vrouw helpt dikwijls mee, terwijl mijn kleinkinderen geregeld materiaal komen halen voor spreekbeurten op school, waarmee ze steeds veel succes hebben.

Foto: Moordrechtse Koerier, 26-6-1981.

Red.: Heeft U nog tips waaraan andere dephouders iets kunnen hebben?

Dhr. Verboom: Ik zou willen aanraden veel over bijen en bijenteelt in plaatselijke bladen te schrijven of te laten schrijven, dat kost weinig en de mensen raken dan geïnteresseerd.

Dhr. Verboom vertelde verder nog dat in zijn bijenstal de laatste jaren geregeld cursussen worden gegeven. Tot slot kregen wij van hem een overzicht van het gewichtsverloop van één van zijn volken in de maand mei; dit volk werd hiertoe gedurende een maand op een weegschaal geplaatst.

Een niet versterkt volk:

mei 1981	kg
7	1,5
8 regen	—
9 's avonds gewogen	3,9
11 's morgens gewogen, 8 uur	2,6
12 idem	2,0
13 idem	2,0
14 idem	1,0
15 geen mooi weer	0,7
16 idem	1,5
18 idem	0,3
19 idem	1,4
20	1,3
21 mooi weer	2,5
22	0,5
23 einde dracht	20,4

Het volk staat op 2 BK en 1 HK; er is al 8 kg honing uitgehaald.

T.R.

BIJENZIEKTEN RUKKEN OP WELKE BIJ BLIJFT GEZOND?

Onder dit thema wordt op zaterdag 7 november a.s. de STICHTSE IMKERSDAG EN HONINGKEURING gehouden. De organisatie is in handen van de afd. Bunnik-Houten e.o. en de plaats is het Centrum voor Tuinbouwonderwijs Daalseweg 10 te UTRECHT. 's Morgens is er gelegenheid HONING, Honinggebak etc. voor de honingkeuring in te leveren, als ook vlechtwerk en experimentele vormgeving. Er zal gekeurd worden volgens een aangepast keuringsreglement. Iedereen kan aan deze keuring meedoen. Inleveren tot 10.30 u. Vanaf 11 u. zullen 8 sprekers ingaan op bovenstaand thema in korte voordrachten over de stand van de Varroa, de werkgroep Vlieland, programma Ziektebestrijdingsteams Utrecht, Carnica's in Nederland, onderzoekstructuur in België, is er een gezonde BIJ in ons land etc. Iedereen is welkom, de toegang is GRATIS en het volledige programma wordt opgenomen in BIJENNIEUWS, dat verkrijgbaar is bij de administratie der afdeling Bunnik e.o., Achterdijk 22, 3981 HB BUNNIK.

Inflichtingen tel. 03405-1305 of 03435-4493.

Imkersartikelen van het Bijenhuis en broodjes voor tussen de middag zijn ook verkrijgbaar.

C.P.

bijenplant in beeld

klimop

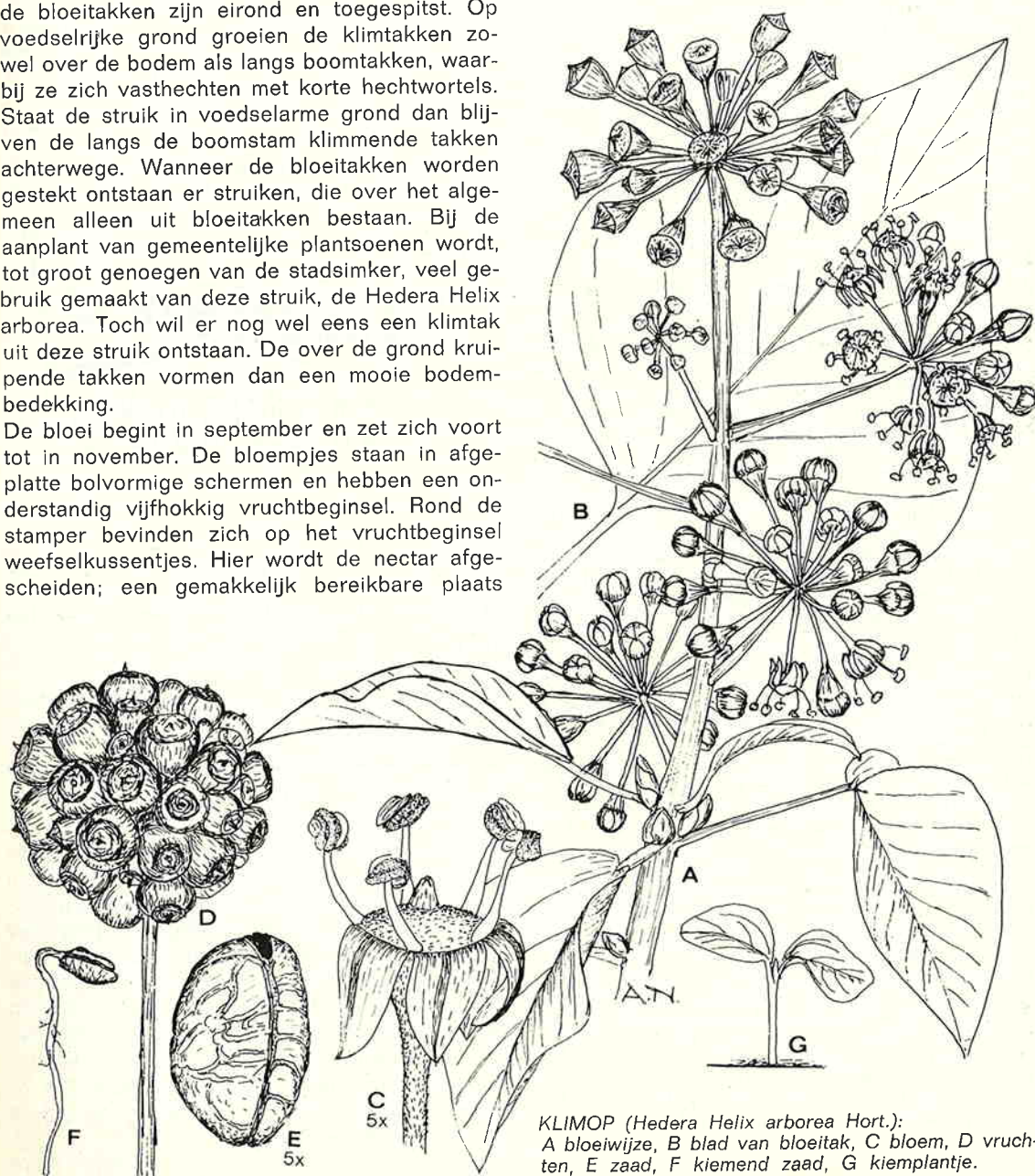
De Klimop behoort tot de allerlaatste planten waar de bijen op kunnen vliegen, voordat ze voorgoed aan hun winterzit beginnen. De struik heeft klimtakken en afzonderlijke takken, waaraan de bloemen verschijnen: de bloeitakken. Door de bladvorm zijn beide taksoorten duidelijk van elkaar te onderscheiden. De klimtakken hebben vijflobbige bladeren. De bladeren van de bloeitakken zijn eirond en toegespitst. Op voedselrijke grond groeien de klimtakken zowel over de bodem als langs boomtakken, waarbij ze zich vasthechten met korte hechtwortels. Staat de struik in voedselarme grond dan blijven de langs de boomstam klimmende takken achterwege. Wanneer de bloeitakken worden gestekt ontstaan er struiken, die over het algemeen alleen uit bloeitakken bestaan. Bij de aanplant van gemeentelijke plantsoenen wordt, tot groot genoegen van de stadsimker, veel gebruik gemaakt van deze struik, de *Hedera Helix arborea*. Toch wil er nog wel eens een klimtak uit deze struik ontstaan. De over de grond kruipende takken vormen dan een mooie bodembedekking.

De bloei begint in september en zet zich voort tot in november. De bloempjes staan in afgeplatte bolvormige schermen en hebben een onderstandig vijfhoekig vruchtbeginsel. Rond de stamper bevinden zich op het vruchtbeginsel weefselkussentjes. Hier wordt de nectar afgescheiden; een gemakkelijk bereikbare plaats

voor de insecten. De bloei vangt aan in het bovenste scherm en zet zich vervolgens naar beneden voort. De bloemen zijn proterandrisch, dus de meeldraden zijn eerder rijp dan de stempels.

Van belang voor de bijen is de late stuifmeeldracht. Het stuifmeel heeft een vaal-gele kleur en is rijk aan stikstof.

vervolg op pag. 220

KLIMOP (*Hedera Helix arborea* Hort.):
A bloeiwijze, B blad van bloeitak, C bloem, D vruchten, E zaad, F kiemend zaad, G kiemplantje.

NATIONALE IMKERSDAG 1981 TE APELDOORN

„Het belangrijkste aspect van de bijenteelt in ons land is ongetwijfeld de bestuiving door bijen van een groot aantal plantesoorten, zowel van cultuurgewassen als van planten in de natuur. Het blijft van grote betekenis, dat alle betrokkenen de handen ineen slaan om een uitbreiding en verbetering te bewerkstelligen van onze zo sterk ingekrompen bijenweide,“ aldus mr. Pieter van Vollenhoven bij de officiële opening van de 50ste Nationale Imkersdag van de V.B.B.N. op 29 augustus in schouwburg Orpheus te Apeldoorn. (Zie voorplaat).

Vooraf memoreerde voorzitter G. D. Bovendorp van de afdeling Apeldoorn de goede samenwerking bij de veelomvattende organisatie van deze dag met het gemeentebestuur, thans vertegenwoordigd door wethouder W. F. Vriezen. Een speciaal welkomstwoord richtte J. J. Speelziek, algemeen voorzitter van de V.B.B.N. vervolgens tot de heer A. Th. ten Bokkel als vertegenwoordiger van de Commissaris der Koningin in Gelderland, de Rijksbijenteeltconsulent ir. J. J. Pettinga en ere-voorzitter mr. L. R. J. Ridder van Rappard. De afdeling Apeldoorn werd vanzelfsprekend gecompimenteerd met het resultaat van alle inspanningen om deze jubileum-imkersdag tot een succes te maken. Na een korte historische terugblik beëindigde de heer Speelziek zijn toespraak met de opwekking: „Wij als imkers moeten er voor zorgen dat er meer en meer drachtplanten worden verbouwd. Wij moeten via onze plaatselijke besturen de gemeenten er op attenderen om parken en plantsoenen en niet te vergeten braakliggende gronden zoveel mogelijk van bijenplanten te voorzien.“

De rest van de morgen werd op uiterst boeiende wijze gevuld met een causerie aan de hand van dia's door dr. Antoon van Hooff, directeur van Burgers Dierenpark te Arnhem en bij vele aanwezigen bekend door zijn medewerking aan het TV-programma Ja, Natuurlijk. Onder de titel „Onze relatie tot de natuur en de functie van dierenparken in dit verband“ wist hij de zaal op luchtig-ernstige wijze te overtuigen van het behoud van de natuur in al haar veelzijdige facetten. De film „Alarm over Afrika“ aan het slot zorgde er overigens wel voor dat ook het laatste restje twijfel daaraan grondig werd weggenomen!

Het middagprogramma begon met een welverzorgde koffietafel, gevolgd door een bezoek aan het Rijksmuseum Paleis Het Loo. Intussen had de muziekvereniging Uit Vriendschap Verbonden danig haar best gedaan voor een juiste stemming te zorgen en kregen de kraampjes buiten de schouwburg het behoorlijk druk. Binnen was het een komen en gaan bij de diene filmserie, de expositie van kindertekeningen en bijenpostzegels, maar in het bijzonder bij de honingtentoonstelling voor de Nationale Honingkeuring en niet in het minst de inzendingen experimentele vormgeving in het kader van het stro- of korfvlechten. De afdeling Assen heeft de eer om het volgende jaar de Nationale Imkersdag van de V.B.B.N. te mogen organiseren. Het is te hopen dat er dan meer belangstelling zal zijn, want in Apeldoorn had de afdeling als beloning voor het vele werk het aantal bezoekers van ruim 400 graag met enkele honderden overtroffen gezien.

Chr. M.

NATIONALE HONINGKEURING

Met een bijzonder fraaie inzending van honing in 3 klassen, honinggebak en opmaak honingflacons won de heer A. v. d. Linden uit Westbroek de Ridder van Rappard-wisselprijs. De model-spaarkast (1/4 van de werkelijke grootte) werd hem met lovende woorden door de alg. voorzitter uitgereikt. De heer v. d. Linden is met het behalen van deze prijs de opvolger geworden van de heer B. v. d. Laan uit Emmeloord, die de prijs 5 achtereenvolgende malen op de Nationale Honingtentoonstelling in de wacht wist te slepen.

De overige prijswinnaars waren: de heren J. A. van Ee (Assen), G. W. A. Exterkate (Goor), N. Meboer (Apeldoorn), H. J. J. Menkehorst (Haaksbergen), R. Terstal (Kuitaart), P. v. d. Welle (Rotterdam) en M. A. te Winkel (Voorst).

Prijzen in de klasse experimentele vormgeving werden behaald door J. Bosma (Amsterdam) met een bijzonder fraaie voorlichtings/verkoopstand, de heer J. Jacobs (Elst) met vlechtwerk en een miniatuurbijental, de heer E. H. Königsman (Amsterdam) met vlechtwerk en de heer J. J. Snoek (Assen) met een origineel gedekte tafel, waarop artikelen, die in relatie met honing en bijen konden worden gebracht, prijken.

T. R.

N.B. In een van de volgende Groentjes wordt een fotopagina van deze Nationale Imkersdag opgenomen.

23-29 oktober	Apimondia-congres, Acapulco, Mexico.
31 oktober	Onderwijsdag Bijenhuis, Wageningen (programma zie Contactorgaan).
7 november	Stichtse Imkersdag en Honingkeuring, afd. Bunnik-Houten (zie pag. 218).
14 november	Discussiedag Carnicateelt, Utrecht (zie elders in dit nummer).
21 november	West-Overijsselse Honingkeuring, Emmeloord.
21 november	Dag Ziektebestrijdingsteams (de voorzitters van de teams krijgen hierover bericht).

vervolg van pag. 219

De Klimop behoort tot de weinige soorten planten, waarvan het gehalte aan druivesuiker in de nectar groter is dan het gehalte aan vruchtesuiker. Dit heeft tot gevolg dat de honing snel kristalliseert en bovendien erg hard wordt, hetgeen een ongunstige invloed kan hebben op het wintervoer. Hard gekristalliseerde honing is namelijk moeilijk voor de bijen op te nemen. De blauw-zwarte vruchten rijpen in de winterperiode en bevatten meestal drie zaden. Als ze in maart rijp zijn worden ze graag door lijsters en spreeuwen gegeten.

Arjen Neve

VRUCHTBARE AARDE, periodiek van de Ned. Ver. tot Bevordering der Biologisch-dynamische Landbouwmethode.

Bij het doorlezen van het juninummer van het blad „Vruchtbare Aarde” ontdekten we, dat dit grotendeels is gewijd aan bijen, imkeren, honing en suiker. De heer S. Fontein geeft daarin ter introductie een goed informatief overzicht in „Met grote stappen door het bijenjaar”. Een tweede artikel betreft „De bij op het bedrijf”, waarin o.a. de vraag wordt gesteld „Waarom willen we de bij nu weer een vaste plaats op het bedrijf geven?” Het antwoord daarop zou kunnen zijn „Is dat dan nog steeds niet het geval?” De heer G. Copijn geeft vervolgens een beeld van „De hofstaat als middelpunt”, waarna de heer Fontein de „Geheimen van het bijenvolk” prijsgeeft. Mevr. H. E. Casparé komt hierna met een ontboezeming over „Plant en bij, aarde en zon”. Het volgende artikel is van W. Vuyk, A. Muller en J. Bokhorst, die spreken over „Biologisch-dynamisch imkeren”. Zij maken gewag van „honing van b.d. behandelde bijen” en „b.d.-honing”, waarbij een beschrijving wordt gegeven van hetgeen daarvoor zou moeten worden verstaan. De argumentatie die zij daarbij ten beste geven bestaat slechts uit een aantal richtlijnen, die bij elke rechtgeaarde imker al sinds jaar en dag bekend zijn. Dat we b.v. geen honing moeten slingeren bij temperaturen boven de 37°C is wellicht goed bedoeld, maar overigens nauwelijks voorstelbaar. Het gaat ons voorts te ver om de term b.d. zo te koppelen aan bijen en honing, dat daarmee de indruk gewekt wordt, dat normaal behandelde bijen en gewone honing lager geklasseerd zouden moeten worden. Honing is uit zichzelf al een puur-natuurproduct, dat geen enkele behoefte heeft aan de toevoeging van een b.d. predikaat. Een waarborgmerk om b.d. honing te creëren, opdat de consument die de waarde ervan inziet deze honing koopt, is dan ook baarlijke nonsens. Hierna volgen nog een paar interessante artikelen over „De werking van honing in de mens” van mevr. Varekamp-Stevelink en „Suiker en het gebruik ervan” door de heer G. de Bont. Tot slot zij vermeld, dat bevordering van b.d. landbouwmethoden een uitermate nuttige en zinvolle zaak is. Door

echter te gaan spreken van b.d. behandelde bijen en b.d. honing lopen genoemde scribenten het gevaar niet meer serieus te worden genomen.

J. J. Speelziek

„BESTE BIJEN, HOE LEER IK JULLIE KENNEN”

van de hand van onze alg. voorzitter, de heer **J. J. Speelziek**, is niet meer. In verbluffend korte tijd heeft het oorspronkelijke cursusboek voor beginners koers gezet naar volwassenheid en presenteert zich nu onder de naam „**WERKBOEK BIJENHOUDEN**”. Ook hierin verwerkt de auteur op een typisch eigen wijze veel feitenkennis, waaraan beginnende en gevorderde imkers als voorbereiding op de desbetreffende cursus ruim voldoende zullen hebben.

Een vraagteken zou ik willen plaatsen bij de richtlijnen voor het verenigen van volken, waarbij de schrijver het volk met goede moer in de onderbak laat, maar daarmee houdt het vergelijk op.

Voor me ligt een keurig uitgevoerd boek, kloek van formaat, met duidelijk lettertype en voorzien van talrijke bijlagen, o.a. een werktekening van de genormaliseerde spaarkast en een flink aantal fraaie kleurenfoto's. Wellicht kan het in de toekomst uitgroeien naar een algemeen informatieboek bijenteelt, waaraan door meerdere vakmensen wordt meegewerkt, elk op hun specifiek terrein en bijgewerkt tot en met de laatste ontwikkelingen op nationaal en internationaal gebied.

WERKBOEK BIJENHOUDEN wordt uitgegeven door Zomer & Keuning Boeken B.V. te Ede. ISBN 90 210 0589 1; formaat 15 x 23 cm, 164 pagina's en is natuurlijk verkrijgbaar bij het Bijenhuis. Prijs f 22,50.

Ko Zoet

PARA-DICHOORBENZEEEN

CARBOLZUUR (FENOL)

NOSEMACK

(bevat organische kwikverbindingen)

Ingevolge verkregen informatie van de Veterinaire Inspectiedienst en de Ver. van de Ned. Chemische Industrie werden bovengenoemde artikelen uit veiligheidsoverwegingen uit de roulatie genomen.

BIJENHUIS - WAGENINGEN

EEN ZWOEGEND LEVEN

Hoeveel honing kan een bij in haar leventje verzamelen? Bij een redelijke dracht neemt ze gemiddeld 30 mg nektar mee per vlucht. Het aantal vluchten per dag wordt gesteld op 10; uitgaande van het drie weken haalbij zijn ontstaat het volgende rekensommetje: 300 mg per dag x 21 dagen = 3600 mg of 3.6 gram nektar per bijeleven. Deze nektar moet dan nog worden ingediktd, zodat er 1.25 gram honing per bij overblijft.

Laten we daaraan nog eens in stille verwondering denken, als we een volle pot honing voor ons zien staan!

HAALGEDRAG VAN HOMMELS

Volgens dr. Heinrich, die vele jaren het gedrag van hommels heeft bestudeerd, bezoeken de Bumble Bees tijdens het verzamelen van nektar niet alleen de bloemen die op **dat** moment overvloedig voedsel aanbieden, maar tijdens dezelfde vlucht worden ook andere bloemen bezocht. Dit haalgedrag is duidelijk verschillend van dat van de honingbij, die zich merendeels op één drachtbron concentreert, een specialisatie die natuurlijk ideaal is om in een zo kort mogelijk tijdsbestek een grote (winter) voorraad aan te leggen. Van een bijenvolk zullen echter altijd een aantal bijen als speurbij ook andere planten bezoeken, waardoor een eventuele nieuwe dracht snel wordt gesignaleerd en via de dans aan de medebewoners wordt doorgegeven. Bij hommels is dit echter **niet** het geval. Zij geven **geen** informatie via een dans aan elkaar door. Elke hommelm moet zich persoonlijk op de hoogte stellen van veranderingen in het nektaraanbod, hetgeen heeft geleid tot dit specifieke gedrag. Het is vanzelfsprekend, maar toch . . .

AFGIFTE VAN KONINGINNESTOF

Bijenvolken vertonen een jaarlijks ritme, ruwweg bestaande uit een fase van opbouw gevolgd door de deling en een voorbereiding op de winterzit, maar ook bij de afzonderlijke bij kunnen we een ritme onderscheiden.

De onderzoekers Janine Pain en Bernard Roger waren benieuwd of er in de dagelijkse produktie van twee bestanddelen die van groot belang zijn in het leven van de koningin en de haar verzorgende bijen, nl. koninginnestof en een bestanddeel van broed- en koninginvoedsel (9-oxodecenoic acid en 10-hydroxydecenoic

acid), ook een bepaald ritme was te ontdekken. Zij onderzochten daartoe elke drie uur maagdelijke koninginnen van 15 tot 18 dagen oud en de haar begeleidende bijen van 17 en 18 dagen oud. Bij koninginnen was de hoeveelheid koninginestof het kleinste rond 8 uur in de ochtend, daarna nam het snel toe en bereikte een hoogste waarde tussen 11 en 17 uur.

Hieruit blijkt dat een maagdelijke koningin de grootste hoeveelheid attractieve stof afgeeft in de periode dat haar bruidsvlucht plaatsvindt, dus gedurende de periode dat ook de darren actief vliegen. Volgens de onderzoekers worden darren door de geur van de koninginestof aangetrokken en aangezet de koningin te bevruchten.

In de produktie van koninginne- en broedvoedsel door de kopklieren van de werkbijen was geen ritme te bespeuren, wellicht omdat het voeren van koningin en broed zowel 's nachts als overdag moet plaatsvinden.

Apidologie, 1978/4.

EEN STERK ZWAK GESLACHT

Bijen die opgroeien in sterke volken zijn vooral in het voorjaar beter ontwikkeld dan hun zusters uit zwakke volken. Zij zijn groter en zwaarder, hebben een beter ontwikkeld eiwit/vetlichaam en een grotere zuigsnuif. Deze verschillen zijn gedeeltelijk toe te schrijven aan een betere voedselvoorziening tijdens het larvestadium en een betere beheersing van het leefklimaat in de woning. Ook in de zomer bevatten de cellen in de sterke volken beduidend meer broedvoedsel dan die in zwakke volken. Hoewel de broednesttemperatuur in het voorjaar in sterke volken hoger was dan in zwakke volken traden er geen verschillen op gedurende de zomermaanden.

A.A., 1978/4, Proceedings XXVI Int. Apic. Congress.

DE BRUIDSSLINGER

Op welke wijze de bevruchting van de bijenkoningin kon worden gecontroleerd heeft de imkerwereld lang beziggehouden. Een Amerikaan van Nederlandse afkomst, een zekere Martin Haas, kwam reeds in 1880 met het volgende vernuftige plan. Hij construeerde een cilindervormige buis met een diameter van 90 cm en een lengte van 240 cm. Materiaal hout en doek, aan beide uiteinden afgesloten door een stuk glas en verder aan twee palen in de lengte draaibaar opgehangen.

Hij had het zich verder als volgt voorgesteld. Stop de koningin en een flink aantal darren in de buis. Zorg dat het onderste stuk glas altijd wordt verduisterd. Darren en koningin vliegen naar het lichte, naar de hemel gekeerde glas boven in de buis en zodra ze daar zijn aangekomen draaien we via een krukstang of slinger de buis half rond. Opnieuw zullen koningin

en darren naar het licht vliegen en we houden ze vliegende door voortdurend de buis te draaien tot het beoogde resultaat is bereikt. Het gezegde „Ik ga even slingeren" heeft dan wel een iets andere betekenis gekregen!

A.B.J., 1980/7.

LUIE DARREN

De zevenjarige Erik had op school een dia-voorstelling gezien over het bijeleven. Bij het naar bed brengen gaf hij als z'n mening te kennen, dat er toch eigenlijk iemand moest zijn die de darren zou leren hoe ze in het bijenvolk mee konden helpen bij al het werk dat nu door de werksters werd gedaan. Ik legde hem uit dat ze het niet konden, want ze hadden geen stuifmeelkorfjes, wasklierjes, enz., maar, ondanks het feit dat we denken dat ze lui zijn hebben ze wel degelijk een belangrijke taak. „Ze geven de bijenkoningin namelijk de zaadjes, zodat ze duizenden en nog eens duizenden bevruchte eitjes kan leggen." „En gaat de dar dan werkelijk dood?" was zijn volgende vraag. Toen ik dat bevestigde was zijn antwoord: „Nou, ze kon me wat, als ik dar was zou ik haar geen enkel zaadje geven. Ik zou alleen maar een afspraakje maken!"

A.B.J., 1976/5.

NOGMAALS KONINGIN EN STRESS

In de rubriek „De lezer schrijft" (7/8, 1979) vertelt de heer Glas uit Schagen over zijn ervaringen bij het merken van een „prachtig jong volbloed" carnica-koninginnetje, dat na gedane arbeid als schijnbaar morsdood op het raampje bleef liggen en pas veel later weer tot leven kwam. Kan een koningin gevoelig zijn voor bepaalde onverwachte spanningen (stress) en heeft een collega-imker ook al eens zoiets mee-gemaakt, vraagt hij zich af.

Ik kan niet uit eigen ervaring putten, omdat ik geen voorstander ben van het knippen en/of merken van het moertje, hoewel vooral het laatste gedurende de zwermtijd kalmerend zal werken op de gemoedsrust des imkers.

In het bekende maandpraatje van Bill Carlile komt echter eenzelfde gebeurtenis ter sprake. Ook hier betrof het een moertje dat van de raat was genomen om te knippen/merken en plotse-ling lag Hare Majesteit voor dood in de hand van de imker. Zijn advies: Raak niet in paniek. Houdt de koningin in de hand en verwarm haar met uw adem. Binnen een paar minuten zal haar ademhaling weer op gang komen, waarna ook pootjes en vleugels weer gaan bewegen. Spoedig staat ze weer op alle zes pootjes en lijkt alles weer normaal te zijn.

Ik vraag me af of het volbloed-zijn van de betreffende koninginnen hiermee iets te maken kan hebben.

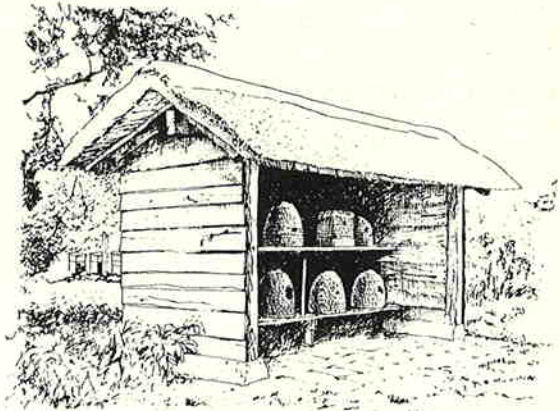
Ko Zoet

VRIENDEN VAN AMBROSIUSHOEVE

Werkdag zaterdag 7 november

De werkzaamheden op de Proefbijenstand kunnen bestaan uit: snoeien van struiken, herstel van hekken, opknappen van lege bijenkasten, uitsnijden van oude raat, schilderwerk enz. De vaste medewerkers hebben het erg druk en kunnen een helpende Vriendenhand goed gebruiken. Om deel te nemen aan deze werkdag hoeft u geen lid van de VRIENDEN te zijn. Het is een goede gelegenheid om met het werk van onze Vereniging kennis te maken. U weet hoe belangrijk de Proefbijenstand voor de imkerij is, daarom hopen wij dat ook u meehelpt deze dag weer te laten slagen. We beginnen om 9 uur, maar op een ander tijdstip bent u ook welkom. Graag wat gereedschap, zoals, snoeischaar, schop, zaag enz. meebrengen. Voor koffie wordt gezorgd, een boterham dient u zelf mee te brengen.

De Vereniging Vrienden van Ambrosiushoeve is een landelijke vereniging, opgericht in 1975. Zij telde medio 1981 ruim 200 leden. Het dagelijks bestuur bestaat uit 5 personen en wordt geadviseerd door de Rijksbijenteeltconsulent ir. J. J. Pettinga.

Het streven van onze Vereniging is: het moreel, materieel en daadwerkelijk ondersteunen van alle werkzaamheden op onze enige nationale Proefbijenstand, de „Ambrosiushoeve", gevestigd Tilburgseweg 32 te Hilvarenbeek.

Zij is in het bezit van een prachtige drachtplantentuin, die gratis is te bezichtigen. In deze tuin en het laboratorium wordt doorlopend onderzoek gedaan in het belang van alle bijenhouders en natuurvrienden. De VRIENDEN organiseren hier o.a. werkdagen en houden er regelmatig een open dag.

Wilt u ook VRIEND worden?

Dat kan als u de minimale jaarbijdrage (leden f 25 en donateurs f 15) overmaakt op: Postgiro 3949772 of Bankrek. 14.53.12.216, Rabobank Rijsbergen. U ontvangt dan ook ons Nieuwsbulletin.

Informatie: C. Bogaerts, Klein Wolfselaar 14, 4854 PK Bavel, tel. 01613-1523.

BEDROG VAN DE VLEGENDORCHIS

Er zijn zelfs bloemen die hun bestuivers bedriegen en misleiden. De bloemen van de vliegenorchis, om precies te zijn de *Ophrys insectifera*, worden alleen bestoven door mannetjes van een bepaalde wespesoort. De bloem lokt deze heren met een geur die overeenkomt met die van de vrouwtjes. De mannetjes die op de lip van de bloem landen worden door vorm en beharing van die lip geactiveerd tot paringsbewegingen, waarmee ze dan de bestuiving van de bloem teweeg brengen. Mocht u denken dat de wesp daarna als beloning nog een lekker hapje krijgt aangeboden dan heeft u het mis, want de bloemen hebben geen nectar. Hier is duidelijk sprake van seksueel bedrog.

DRACHTPLANTEN VARIA

In Boedapest is een internationaal symposium gehouden over drachtplanten waaraan via *Apicultural Abstracts* het volgende is ontleend. Hongarije is het land van de acacia en veel onderzoek wordt verricht naar de eigenschappen van de tientallen soorten die er voorkomen. Uit een studie bleek o.a. dat de nectarafscheiding bij koud weer veel minder afnam dan werd verwacht.

Veel kersenvariëteiten komen voor in Bulgarije. Hoewel de bloeitijd, afhankelijk van het weer, uiteen liep van 10 tot 18 dagen bleek nectarafscheiding slechts plaats te vinden op 3 tot 6½ dag.

In Polen komen vooral veel appelboomgaarden voor. De gemiddelde bloeitijd van een appelbloesem bedraagt 4 dagen. Nadat een bij nectar en pollen van een bloesem heeft verzameld kan later dezelfde of een andere bij opnieuw nectar uit deze bloem verzamelen. Het stuifmeel is echter eenmalig, is het verwijderd dan wordt door de bloem geen nieuw aangemaakt. Als be-

U WEET TOCH OOK:

dat het Bijenhuis zijn hoekvertandingskonstruktie toepast voor zowel de **SIMPLEX-** als de **SPAARKASTEN**;
dat beide kasttypes leverbaar zijn, zowel in **RED CEDAR** en **MULTIPLEX W.B.P.**, als in **VUREHOUT**.

vruchting heeft plaatsgevonden dan zal door de bloem kort daarna ook geen nectar meer worden aangeboden.

Van vier sterke en vier zwakke volken die in een koolzaadveld waren geplaatst werd een monster honing onderzocht op pollen. In de honing van de sterke volken kwamen meer pollen voor (absoluut) dan in de monsters van de zwakke volken. Het percentage koolzaadpollen bij de zwakke volken was echter groter. Sterke volken hadden dus meer pollen van gelijktijdig bloeiende drachtplanten verzameld.

Ko Zoet

ZONNEBLOEMEN IN OPMARS

Het areaal zonnebloemen in verschillende staten van de USA is de laatste jaren aanzienlijk toegenomen. Bestond er in het begin van de zeventiger jaren bij de Amerikaanse boeren weinig belangstelling voor dit gewas vanwege de lage prijs die het zaad opbracht, sindsdien zijn de prijzen verdubbeld en vindt zonnebloemenzaad een willige markt.

Zonnebloemhoning wordt omschreven als goudkleurig en van goede smaak. Volken behorend bij de University of Illinois brachten in 1972 gemiddeld 80 pond honing op over de periode half juli tot begin september. Toch zijn er ook berichten van imkers die melden dat in hetzelfde jaar in het geheel geen zonnebloemhoning werd geogst.

Monthly report University Illinois, 1980/4.

Zie uitvoerig *Groentje 11*, 1978, p. 236. RED.

Zonnebloem met bijen.

Foto: E. Konrad, Schaan; in SBZ, 7/1981.

DETTIG JAREN IMKERIJ OVER ONZE OOSTGRENDS

In de NWDIZ (juni 1981) en de ADIZ (juli 1981) geeft K.-A. Eickmeyer na 25 jaar redacteurschap zijn visie op 30 jaren Duitse imkerij. Aangezien we hierin meerdere aspecten aantreffen, die ook voor onze imkerij zouden kunnen gelden, willen we aan dit artikel enige aandacht schenken, waarin naast lovende en kritische woorden aan het adres van een aantal vooraanstaande imkermeesters en wetenschappers, die in de laatste decennia baanbrekend werk hebben verricht, een zevental punten voorkomen waar we de hoofdzaken zullen trachten uit te lichten.

Bijenvolken en imkers

30 jaar geleden bevonden zich in de Bondsrepubliek nog 2 miljoen bijenvolken, beheerd door 200.000 imkers. Thans zijn er nog maar 1 miljoen volken en 80.000 imkers. Gelukkig is er weer een stijgende tendens waar te nemen, zodat men over het dieptepunt heen is.

Dracht en bijenweide

In 1950 was er nog sprake van drie drachten, t.w. de voorjaarsdracht (fruit en in mindere mate koolzaad), de zomerdracht (met klaver) en de late dracht (heide en wouddracht). Hierbij hebben zich ingrijpende veranderingen voorgedaan. De voorjaarsdracht met fruit en koolzaad, en in toenemende mate de dracht van de goed verzorgde tuintjes in steden en dorpen, nemen 60 tot 75% van de jaarlijkse honing-oogst voor hun rekening. De zomerdracht is voor wat betreft klaver en onkruiden zo goed als verdwenen, ze heeft haar tol betaald aan stikstof en onkruidbestrijding. De vroegere bembegroeiing keert gelukkig weer langzaam terug, terwijl de brandstofprijzen van dien aard zijn, dat men in de landbouw de tractor niet meer zo snel van stal haalt voor de onkruidbestrijding, waarvan de middelen evenmin goedkoop zijn. De „Wanderimkerij”, het reizen, heeft verder een zeer grote vlucht genomen, de middelen om individueel te reizen zijn binnen ieders bereik gekomen. Het aantal volken dat men op één drachtplek plaatst was vroeger 30 tot 40 stuks, dat is teruggelopen naar 8 tot 16 en ligt momenteel zelfs op een aantal van 4 tot 10.

Opbrengst en prijs

Hoewel de bijenweide er niet beter op is geworden blijkt de doorsnee opbrengst per volk sterk toe te nemen. In het vroegere Duitse Rijk sprak men van opbrengsten van 7,5 kg per jaar. De Duitse Imkerbond rekent nog wel met

hoeveelheden van 12,5 tot 15 kg, doch de ervaringen van de laatste jaren in aanmerking nemende, aldus Eickmeyer, blijkt dat de gemiddelde opbrengsten van de „Wanderimker” circa 30 kg en voor de standimker 15 kg bedragen.

Hij prijst de eenheidsbokaal van de bond (500 gram). Deze verpakking met het waarmerk „Echte Duitse Honing” spreekt de consument, vooral in deze tijd, sterk aan. De verkoopprijs hiervan varieert van 5 tot 10 DM per flacon.

Bedrijfsmiddelen

De magazijnkast (type spaarkast) is sterk in opkomst, ze is in Sleeswijk-Holstein in 30 jaren van 0 op 60% van het totale kastenbestand gekomen. Een woord van lof uit hij aan de Imkerschool te Bad Segeberg, waar de Segeberger kunststofkast werd ontworpen. Het tijdperk van het grote assortiment kasten en raampjes is op zijn retour.

De bijenteelt

Hierover komt hij met hoogst interessante gegevens. In een lang betoog stelt hij, dat de inwinteringssterkte in de Bondsrepubliek zich de afgelopen 30 jaar heeft verdubbeld tot verdrievoudigd, d.w.z. van 6.000-12.000 op 20.000-30.000 bijen is gekomen. Ook het aantal ramen heeft zich dienovereenkomstig verdrievoudigd, nl. van 6-7 op 18-20 stuks. Hij beschouwt de inwintering van zulke sterke volken als een ware revolutie, waarvan de consequenties met het oog op de oogstvergroting (zie punt 3) nog niet zijn te overzien.

Aangaande de teelt haalt hij een uitspraak aan van dr. Sachs, zonder er echter een bepaald bijenras bij te noemen. „We hebben een ras nodig, dat in het voorjaar tot in de herfst sterk broedt en in slechtweertperioden de broedaanzet niet verwaarloost; dat bij een goede dracht het broednest niet volsleept, waardoor de ruimte van het broednest voor de komende generatie in gevaar komt. Globaal gesteld kan worden dat we ons 30 jaar geleden intensief bezig hielden met de kleur van de bij, de vleugelinde, de geaardheid en de raatzit. Thans staat de opbrengst (produktie) centraal; volken die zich goed laten leiden, d.w.z. niet onmiddellijk in zwermstemming geraken en een goede ontwikkeling van het broednest laten zien, alsmede gezond en relatief rustig zijn.”

Ziekten

Met besmettelijke bijenziekten heeft Duitsland in de besproken periode vele trieste ervaringen

opgedaan, waarbij vuilbroed, Nosema en mijtziekte worden genoemd. Het huidige Varroa-probleem wordt, aldus Eickmeyer, wel erg hoog gespeeld, hetgeen hij aan de massamedia toeschrijft. Toen in 1975 50% van alle volken ten offer viel aan de Nosema werd er nauwelijks aandacht aan geschonken en dat terwijl het om een waarde van 100 miljoen DM ging, om van de schade aan de bestuiving nog maar niet te spreken. Hij pleit voor een meer doortastend optreden tegen de Varroa, waaronder een intensieve controle op het vóórkomen, alsmede de toepassing van medicamenten.

Bedrijfsmethoden

Hierbij memoreert hij hoe 30 jaar geleden de volken werden behandeld (mishandeld), waarbij veelvuldig de harmonie in de volken werd verstoord door het bekende inkrimpen, het uitsnijden van bouwramen, het omhangen, het werken met te kleine volken in te kleine behuizingen, de „Einwabenkast“ (eenraamskastje), e.d. Aansluitend vermeldt hij de moderne benadering, t.w. ruime bijenwoningen, grote wintervolken, voldoende wintervoer en een ononderbroken, natuurlijke voorjaarsontwikkeling zonder drijfvoeding. Hierin ligt de basis voor grote (voorjaars)oogsten.

Tot slot komt hij nogmaals terug op de Varroatose, die hem toch wel hoog schijnt te zitten. Hij gelooft in de „Selbstheilungskräfte“ van het bijenvolk. De bij bestaat al meerdere miljoenen jaren en zal, als we onszelf niet in de lucht laten vliegen, nog vele duizenden jaren en langer blijven voortbestaan. J.J.S.

Wanneer de beroemde „oude doos“ eens opengetrokken wordt, die bergplaats waarin zoveel dingen voorkomen van „weet-je-nog-wel“, dan komen er altijd wel interessante zaken naar voren. Zeker geldt dat voor de postzegelverzamelaars, die gewend zijn hun ogen goed de kost te geven. Bij een dergelijke gelegenheid kwam een uit 1934 daterende Belgische briefkaart, een zogenaamde Publibel, tevoorschijn, die het hart van de verzamelaar van bijenteelt in de filatelie sneller doet kloppen. De Publibels zijn gewone briefkaarten met ter linkerzijde door de PTT goedgekeurde reclameteksten; de opbrengsten van deze reclames komt een liefdadig doel ten goede. Men mag niet zelfstandig soortgelijke boodschappen afdrucken. (Niet alleen in de dertiger jaren, maar ook thans bestaat deze regel nog).

De hierbij afgebeelde kaart bevat een opwekking van een verzekeringsmaatschappij. Het daarbij afgedrukte embleem van deze uit 1853 daterende maatschappij toont een anker en een strokorf met vliegende bijen, symbolen, waarbij korf en bijen de spaarzaamheid vertegenwoordigen.

Waar de oude doos toch al niet goed voor is...
A. Smit, Den Haag

MET HET GROENTJE OP REIS

ZWEDEN

De heer A. J. Veldhuijsen te Zeist schrijft bij deze foto: „Mijn vrouw en ik kwamen eind juni door Zuid-Zweden en zagen daar grote velden met bloeiend koolzaad. In het glooiende landschap een prachtig gezicht. Echter nergens bijenkasten, totdat... zie bijgaande foto. En dat ook nog tegen een bosrand aan.”

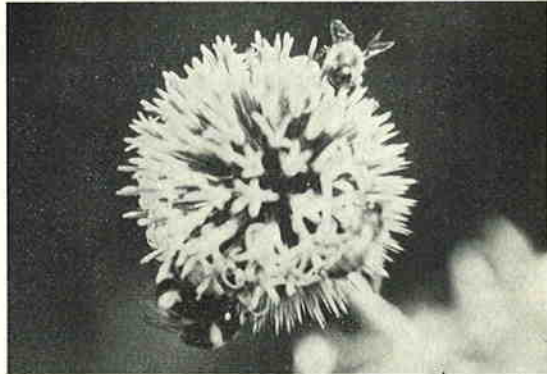
Verwarring met mosterd blijft altijd mogelijk, want die wordt daar en in Denemarken tamelijk veel verbouwd. Oppassen dan voor de bijen: ze zijn overmatig energiek bij het steken. RED.

HONINGRECEPT

RAUWKOST MET HONING

Recept: 500 gr. appels, 4 sinaasappels, 3 bananen, 4 eetlepels gemalen noten, 3 eetlepels honing, sap van een citroen. Vruchten in blokjes of plakjes snijden, met een weinig room en/of vruchtensap overgieten, met noten bestrooien, koud zetten, eventueel nog kleine blokjes ananas toevoegen en met slagroom overgieten. En u heeft een heerlijke salade van vruchten en honing.

Ben Trip, Vries

Dans op de Kogeldistel, met een variant op de bekende vraag „Waarom is de wereld rond, pa?”

Foto: J. J. Speelziek.

ATTENTIE

De inzendingstermijn van kopij en advertenties voor het Groentje eindigt op de 10e van elke maand voorafgaande aan de maand van plaatsing.

verkoopadressen

Depot Friesland:

H. Akkerman, Oostenwoldseweg 47, 8421 RP Oldeberkoop, tel. 05164-439. Open di. gehele dag, vrijd.middag, zat.morgen en na tel. afspr.

Depot Groningen:

Fenna en Ger Postma, Kampenslaan 8, 9626 TE Schildwolde, tel. 05982-1455. Open dagelijks, behalve vrijdag na 12.00 uur.

Depot afd. Assen:

J. H. Lubbers, Bosstraat 66, 9401 PV Assen, tel. 05920-17162.

Depot Klaas Geerts,

Middenwolderweg 2, 7951 EC Stap-horst, tel. 05225-1693.

Depot G. J. L. ten Cate:

Verzetstraat 60, 7671 GL Vriezenveen, tel. 05499-3040.

Depot Enschede:

H. H. Schutte, Sportlaan 22, 7541 BN Enschede, tel. 053-318165; afhalen: vrijdags van 18.00 uur - 19.00 uur.

Depot Reggedal:

H. J. Hanepen, de Hogenkamp 2, 7471 CW Goor, tel. 05470-5576.

Depot afd. Gorsseel e.o.:

G. J. Lensink, Deventerweg 4, 7213 EG Gorsseel, tel. 05759-2468.

Depot Achterhoek:

B. Meijerman, Dwarsdijk 6, 7025 CR Halle, tel. 05736-479.

Depot Winterswijk e.o.:

M. J. Grevers, Miste 4, 7118 WB Winterswijk, tel. 05435-239.

Depot afd. Epe:

Coöp. Novaco (Welkoop), Paasvuurweg 7, 8161 CA Epe, tel. 05780-12317.

Depot Nunspeet:

Th. G. Veenstra, Schaepmanlaan 47, 8072 AR Nunspeet, tel. 03412-4037.

Depot Apeldoorn:

Coöp. WELKOOP, Jordensweg 57, 7391 KD Twello, tel. 05712-1531.

Depot Boerenbond-Neerbosch-Hees:

St. Agnetenweg 63, 6545 AT Nijmegen, tel. 080-777793.

Depot afd. Bunnik-Houten:

B. Th. Barten, Koningslaan 3, 3981 HP Bunnik, tel. 03405-1742.

Depot Noord-Holland:

H. S. Homburg, Velserveduinweg 165, 1971 ZB IJmuiden, tel. 02550-21530.

Open dagelijks van 13.00-16.00 uur en na tel. afspraak; donderdags gesloten.

Depot afd. Rotterdam:

A. Bakkert, Berglustlaan 49A, 3054 BB Rotterdam, tel. 010-183123; na tel. afspraak.

Depot Gouda e.o.:

J. Verboom, Spoorweg 4, 2841 LR Moordrecht, tel. 08127-2489.

Depot afd. Dordrecht:

W. A. Boevé Rigelhof 59, 3318 CX Dordrecht, tel. 078-171216.

Depot "Prommelsluis" afd. Schouwen-Duiveland:

C. L. v.d. Wekken, Provinciale weg 5, 4321 SM Kerkwerpe, tel. 01110-4821.

Depot Noord- en Zuid-Beveland:

J. Moerman, Abelenstraat 2, 4462 BR Goes.

Depot Walcheren:

Bisschopsstraat 25, 4353 BN Serooskerke, tel. 01189-1499.

Depot Zeeuws-Vlaanderen:

Iz. de Hullu, St. Jansdijk 10, Nieuwvliet, tel. 01171-1458.

K. J. Wolfert, Pr. Mauritsstraat 20, Axel, tel. 01155-2720.

Depot Oirschot:

A. Pel, 't Kasteeltje 3, 5688 EN Oirschot, tel. 04997-2096.

Depot Zuid-Limburg:

J. Maraitte, Rijksweg 4a, 6325 PE Berg en Terblijt, tel. 04406-40309.

BIJEN KOPEN IS OOK VAKWERK

Samen met een vriend waren we op bezoek bij een oude ervaren imker te R. die bijen-op-raat te koop had aangeboden in een advertentie in het Groentje. Mijn vriend wilde graag wat meer bijen hebben en gezellig babbelend gingen we naar de bijenstal van de imker. „Hang ze zelf maar over“, zei de man. De eerste kast werd opengemaakt en in de lege meegebrachte broedrand werden alle tien raten overgehangen, op zo'n zes raten zaten bijen. Zo ging dat ook bij een tweede kast: zes raten met bijen plus vier lege uitgebouwde raten voor de vulling werden overgehangen in een tweede lege broedrand.

As „jonge“ imkers, die nog niet zo lang bijen houden, luister je met een zekere eerbied naar een „oude rot“ in het vak. Toen kwam het op betalen aan. „Hoeveel krijgt u van mij“, vroeg mijn vriend. „Nou dat zijn 2 maal tien raten, we hadden een tientje per raam afgesproken, dus f 200,—“.

Tjonge, dacht ik bij mezelf, f 100 voor een volkje op zes raten . . ., maar goed, we waren nog niet op de voorjaarsmarkt geweest, dus we wisten niet zeker of dit nu veel of weinig was. Mijn vriend had echter andere problemen: „Ik heb u paar maal opgebeld en we hadden duidelijk afgesproken f 10 per raat bezet met bijen, dus ik kom op een bedrag van f 120 plus nog wat voor de lege uitgebouwde raat“. „Daar doe ik het niet voor“, antwoordde de oude imker, „breng ze dan maar weer terug“. Ja, daar sta je dan. De imker bleek zich zijn afspraak, bijen-op-raat, wel te herinneren, maar redeneerde, als ik een paar weken gewacht had met de verkoop dan zou de kast wel vol gezeten hebben en dus meer opgebracht hebben. Het was duidelijk dat onze „ervaren“ imker twee begrippen door elkaar haalde, n.l. bijen-op-raat en bijenvolk. Door het voor te stellen alsof hij de bijen-op-raat verkocht misleidde hij de koper. In werkelijkheid verkocht hij bijen per volk, dus voor f 100 in dit geval, dat had hij dan meteen moeten zeggen.

In het eerste geval, bijen-op-raat, is de verkoopprijs **afhankelijk** van de grootte van het volk, een kleiner volk brengt minder op dan een groot volk. Iemand die op deze kondities een volkje koopt weet niet of hij (of zij) met een groot volk of een klein volk thuis zal komen, maar je hebt wel een bedrag betaald,

evenredig aan het aantal bijen. Dit is één manier om bijen te koop aan te bieden. De andere manier is bijen-per-volk. Vaak wordt dan onderscheid gemaakt in een licht, matig of zwaar volk. In dat geval is de prijs **onafhankelijk** in meerdere of mindere mate van de grootte van het volk.

Er kan misschien getwist worden over de vraag wat een zwaar volk is, maar de prijs wordt per volk bepaald, daar kun je dan mee akkoord gaan of niet. In het eerste geval wordt het bijenvolk geschat naar het aantal bezette raten, je zult ze dus moeten kunnen zien. In het tweede geval gaat het meer om een totaal-beoordeling. Omdat de eerste manier genuanceerder is zal de prijs per raat-bezet-met-bijen veelal hoger liggen dan voor een geheel volk. De zekere vaagheid bij het kopen van bijen-per-volk is juist de spanning waardoor de verkoper hoopt een goede prijs te maken en de koper hoopt het tegenovergestelde. Deze koop/verkoop-spanning zie je altijd op een markt.

Ook kan ik mij voorstellen dat verkoop op-raat op een bijenmarkt een wat moeilijke geschiedenis is. Je kunt daar moeilijk even een kast open maken of de bijen inderdaad „op minstens tien raten, mijnheer“ zitten. Vandaar dat men daar bijen per volk verkoopt. Er kan nog een onderscheid worden gemaakt. Verkoopt men bijen-op-raat dan is dat een prijsbeoordeling op vrij primaire gronden, je weet precies hoeveel bijen je (ongeveer) koopt. Koop je je bijen per volk dan ben je meer afhankelijk van secundaire waardebeoordelingen, dat is veel lager. Je moet al veel ervaring hebben met het optillen van bijenkasten om op grond daarvan te bepalen of je met een zwaar of een licht volk te doen hebt.

Faktoren zoals, is de kast van vuren, hechthout of redcedar, spelen ook een rol in deze gewichtsbeoordeling. Beter is het natuurlijk om een volk in een korf te kopen, door het doek heen kun je vaak aan de onderkant zien hoe zwaar een volk is. Populair gezegd zou je kunnen stellen dat het verschil tussen het kopen van bijen-op-raat of bijen-per-volk het verschil is tussen: betaal een boete van f 25 of neem een kanskaart. Daarmee wil ik beslist niet zeggen dat het kopen van een bijenvolk per volk een gokje betekent, waarbij de verkoper via de eventuele onwetendheid van de koper een zo hoog mogelijke prijs voor een zo klein mogelijk volkje wil behalen, maar een kleine spanning in die richting zit er wel in, de koper wil zoals ik al zei het tegenovergestelde.

HONING is PUUR natuur !
Welk ander voedingsmiddel nog meer ?

Hoe liep het af bij die imker te R.? Omdat we de bijen al in de auto hadden konden we ze moeilijk terugbrengen. De imker heeft toen f 25 van het totaalbedrag van f 200 afgedaan, maar we zijn wel met een zekere kater naar huis gegaan.

Samenvatting:

In dit artikel werden twee verkoopmethoden naast elkaar gezet: bijen-per-raat en bijen-per-volk. In het eerste geval is de prijs afhankelijk van het aantal bijen, broednest, enz. Deze verkoopafspraken geeft duidelijkheid, is zeker, vooral als je niet zoveel ervaring hebt. Het is hierbij noodzakelijk dat de kast opengemaakt moet worden, je ziet dus precies wat je koopt. De tweede manier is de prijs min of meer onafhankelijk stellen van het aantal bezette ramen, je koopt dan een heel volk. Op een markt is het praktisch onmogelijk om de kast open te maken, daarom gebeurt de koopbeoordeling op indirecte gronden en natuurlijk in goed vertrouwen.

Het beste is een manier waar de voordelen van beide systemen in zitten: koop bijen per volk, maar laat de prijs bepalen door het aantal bezette ramen. Het lijkt me beter om de term „bijen-op-raat te koop” achterwege te laten, dat wekt alleen verwarring. Koop ook alleen bij een vertrouwd persoon (hoe kom je daar overigens achter?). Het lijkt me in de toekomst ook zeer zinvol dat er kastkaartgegevens bij de koop zijn bijgesloten: zijn de bijen stekkerig en hoe is de haaldrift, daar weet je vaak niets van. Hopelijk kunnen onze imkers hiervan nog iets leren.

Jelle G. de Vries, Arnhem.

Uit dit verhaal blijkt opnieuw, dat het voor een onervaren, beginnend imker raadzaam is zijn/haar eerste volk(en) altijd samen met een ervaren collega te kopen. RED.

WIJ IMKERS EN DE TIJDGEEST

Vanouds heeft ons gemeenschapje iets bewaard van het gildekarakter uit de goede oude tijd. Eenvoudige mensen verbonden door een band van eerbied voor de schepping en begrip van solidariteit in een verhardende wereld van hebzucht en kwade trouw. Helaas schijnt er thans onder ons een infiltratie gaande van individuen die er niet voor terugdeinzen hun collega's te bestelen.

Een praktisch voorbeeld. Je plaatst naast een groot, doch helaas darrenbroedig volk een goed volkje op vijf ramen. Het doel is daarmee het eerste volk te redden. Wanneer je het resultaat van deze ingreep dan na verloop van enkele dagen wilt controleren, dan sta je naar een lege plek te staren op de plaats van het hulpvolkje, want dat is in die korte tijd spoorloos verdwenen met kast en al.

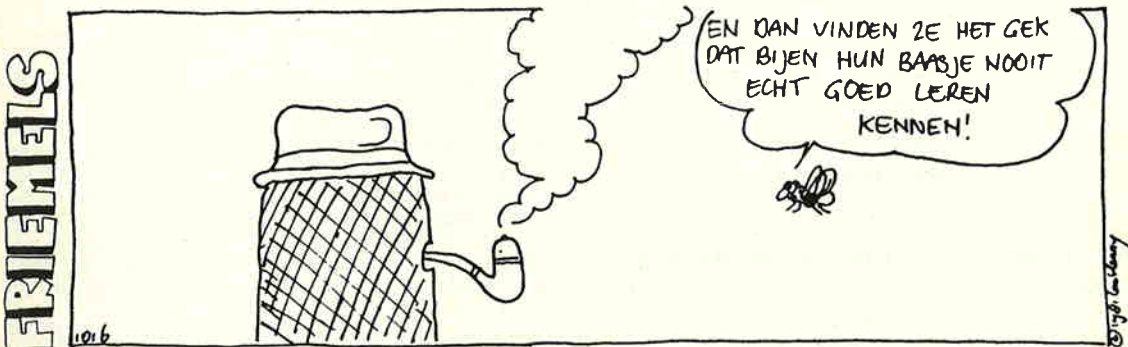
Als je dan met grimmige gevoelens het volk maar likwideert, denk je: „Dat heeft een collega, die een vriend behoorde te zijn, me geflikt.” En zou die rover zich er wel van bewust zijn geweest wat een laffe gemeenschap hij daarmee pleegde?

Opsporing verzocht!

Wanneer iemand van ons bij een imker een vijf-raams kastje van groengeverfd masoniet (bestendig hardboard) ziet staan, dan is dit omstreeks 7 juli gestolen op de distel en eigendom van ondergetekende.

J. de Wit, Ermelo.

Helaas is de heer De Wit niet de enig gedupeerde. Er komen bij het Bijenhuis talloze meldingen binnen van diefstal. Een grote welvaart blijkt de hebzucht aan te wakkeren en tegelijk het respect voor andermans eigendom recht-evenredig te doen afnemen. Wie een afdoende oplossing voor deze beschamende stroperij weet mag het zeggen, maar veel hoop is er niet. Tegen een dergelijke erbarmelijke mentaliteit is (nog) geen kruid gewassen. Inderdaad, van je „vrienden” moet je het maar hebben! RED.

WIJ GEDENKEN

Op 6 augustus overleed op 52-jarige leeftijd onze imkervriend **Gerrit van Duinen**. Wij wensen zijn vrouw en kinderen veel sterkte toe met dit verlies.

Bestuur en leden,
afd. Elspeet.

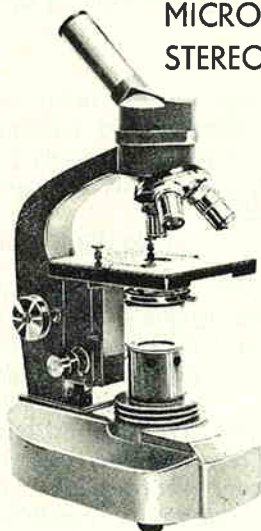
Na een korte ziekte werd op 22 augustus uit onze kring weggenomen ons zeer gewaardeerd lid, de heer **J. Spijkers**, op de leeftijd van 72 jaar. Onze deelneming gaat uit naar zijn familie.

Bestuur en leden,
afd. Hardenberg.

euromex

MICROSCOPEN STEREOMICROSCOPEN

HOGE OPTISCHE
KWALITEIT

RELATIEF LAGE
PRIJS

LEVENSLANGE
GARANTIE

Op verzoek zenden wij
U gaarne onze uitgebreide
catalogus.
Prijzen vanaf f 335,-

EUROMEX microscopen b.v.

Utrechtseweg 250 - Postbus 736 - 6800 AS Arnhem
Telefoon 085-42 12 51 - Telex 75042

Het nieuwe telefoonnummer
van het Bijenhuis is

08370 - 2 27 33
(meerdere lijnen)

Het **CONTACTORGAAN VOOR BIJENTEELT-
LERAREN** geeft informatie voor **alle** imkers.

Bel of schrijf naar het Bijenhuis.
Abonnement **slechts f 6,50** per jaar.

DISCUSSIEDAG CARNICATEELT IN NEDERLAND

Op zaterdag 14 november wordt in Utrecht een bijeenkomst gehouden voor de deelnemers en belangstellenden van het Carnicaonderzoek.

Het Carnicaonderzoek is een onderzoek naar de kwaliteit van twee zuivere Carnicalijnen en is opgezet door de Koninginneteeltcommissie, waarin samenwerken de Vereniging tot Bevordering der Bijenteelt, De Verenigde Zuidelijke Bonden en het Laboratorium voor Vergelijkende Fysiologie te Utrecht. De ene lijn is de welbekende Schiermonnikoog-Carnica die al jaren op het bevruchtungsstation aldaar zuiver wordt gehouden. De andere lijn is een Carnica uit het Oostenrijkse Lunz, die een paar jaar via K.I. in stand is gehouden en waarvoor de Koninginneteeltcommissie de afgelopen twee jaar een tijdelijk bevruchtungsstation op Vlieland heeft ingericht. Daar de kwaliteiten van volken afhankelijk zijn van dracht en behandeling, kunnen deze het beste vergeleken worden door verschillende imkers verspreid over Nederland met ieder zijn eigen drachtgebied en bedrijfsmethode. Dit jaar zijn er dan ook aan verschillende imkers twee kastjes beschikbaar gesteld met in het ene kastje een moer van de lijn „Schiermonnikoog” en in het andere een moer van de lijn „Vlieland”. Deze imkers hebben momenteel de eerste vergelijkingen gemaakt.

Op de bijeenkomst zullen de eerste resultaten bekend gemaakt en besproken worden. Verder zal door de heren Kakes en Bijnen een toelichting worden gegeven op hun werk dit jaar met de Carnicateelt. De heer Velthuis zal praten over het waarom van het Carnicaonderzoek.

Al met al wordt het een Nederlandse dag over Carnicateelt.

PROGRAMMA:

- 9.30 u. Ontvangst met koffie.
- 10.00 u. Inleiding.
- 10.15 u. Drs. M. J. Duchateau: „Carnicateelt 1981 en de eerste resultaten van het onderzoek.”
- 11.00 u. Pauze met koffie.
- 11.30 u. R. Kakes: „De Carnicateelt in Friesland, een verslag van de activiteiten in 1981.”
- 12.00 u. M. Bijnen: „De werkwijze van de Carnicaclub rond Horst.”
- 12.30 u. Lunch met koffie en broodjes.
- 13.30 u. Dr. H. H. W. Velthuis: „De bedoeling van het vergelijkende onderzoek.”
- 14.15 u. Drs. M. J. Duchateau: „En hoe nu verder?”
- 15.00 u. Sluiting met koffie of thee.

Er zal ruimschoots gelegenheid zijn voor discussie en overleg.

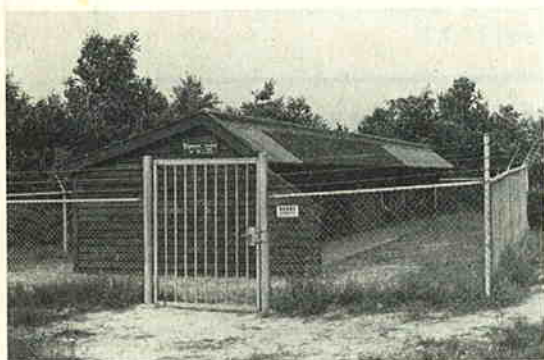
De discussiedag wordt te Utrecht gehouden en wel in de Uithof (het Universiteitscentrum, gelegen ten oosten van Utrecht) in Trans 1 (borden volgen). In verband met het tijdig klaarmaken van lunch en koffie is het nodig dat belangstellenden zich van te voren opgeven. Inschrijving kan geschieden d.m.v. een briefkaart aan M. J. Duchateau, J. van Galenstr. 40, 3572 LA Utrecht. U ontvangt een routebeschrijving als bevestiging.

De kosten voor deze dag bedragen f 10,- (inclusief koffie en lunch). Deze kosten kunnen bij aankomst worden voldaan.

AKTIE IN DE regio

BIJENSTAL VEENDAM EEN STUK GROTER

„De bijenstal in het Borgerswold te Veendam is sterk vergroot, vooral met het oog op imkers uit de nieuwbouwwijken die hun bijen niet thuis kunnen houden. Bovendien is er al ruimte gecreëerd voor bijenkasten, aldus voorzitter Ab Nomden van de afd. Veendam e.o. tijdens het bezoek van de heer Krabbenborg op maandag 6 juli aan het nieuwe, een week tevoren geopende bouwwerk.

De vergrote bijenstal biedt plaats aan in totaal 36 bijenwoningen. Het is de bedoeling dat er te zijner tijd ook les wordt gegeven door leden van deze snelgroeiende afdeling, die momenteel al bezig zijn met een uitgebreide voorlichting over bijen en bijenteelt op de basisscholen in de gemeente Veendam. Zij zijn overigens ook graag bereid hun bijenstal aan besturen en leden van andere afdelingen te laten zien. Vanzelfsprekend na voorafgaand contact met de heer Nomden, tel. 05987-18980.

MEDEDELINGEN

- 23 oktober: afd. HAARLEM e.o. - Uitr. getuigschr. beginnerscursus en film.
- 26 oktober: afd. BUNNIK/HOUTEN - Groepsverg. Stichtse afdelingen in De Engel (Derks), 20 uur.
- 30 oktober: afd. LEIDEN e.o. - Lezing prof. dr. P. Zonderwijk „De bonte berm”.
- 7 november: groep GRAAFSCHAP/LIEMERS - Kringverg. De Groene Jager, Ruurlo, 14 uur.

Suggesties voor een afdelingsavond of excursie ?

Dat en nog veel meer vindt u in de nieuwe **AKTIVITEITENGIDS**.

Verkrijgbaar door overmaking van f 3,70 t.n.v. Bijenhuis Wageningen, onder vermelding van „Aktiviteitengids”.

BIJENSTAND „DE GRUBBE”

P. L. LAUMEN-WOUTERS, Grijsenrubben 63, 6361 GL NUTH (Limburg).

Kan u alles leveren voor de bijenteelt o.a. **kunstraat** à f 18,50 per kg. **Bijenkasten** en **onderdelen**. Prijslijst op aanvraag gratis toegestuurd.

Tel. 04447 - 3183 Nuth. Maandag-zaterdag 9-18 uur.

Tel. 045 - 252408 Brunssum. Dinsdag - zaterdag 9-18 uur.

Banknr. N.M.B. Brunssum 65.77.13.228.

Gironr. Nuth 4444518.

BIJENSTAND „DE BIJENKORF” sinds 1897. Ruime sortering **IMKERSMATERIALEN** en **SPECIALITEITEN**, **HONINGSLINGERS** enz.

Ook in **HONING** zijn wij ruim gesorteerd, nl. **KLAVERHONING** f 6,— p. kg. **ZOMERHONING** f 5,15 p. kg. **ACACIAHONING** f 6,50 p. kg. **BOEKWEITHONING** f 6,— p. kg. Alles inclusief B.T.W. Minimum-afname 15 kg. Bij afname van 200 kg **EXTRA KORTING**.

Ons magazijn is geopend van **MAANDAG** tot en met **ZATERDAG**. (Dagelijks van 8 tot 20 u.) Alleen op donderdag zijn wij gesloten.

U kunt dan wel in onze depots terecht:

J. v. Breukelen, Dorresteynweg 4, Soest (Utr.)

J. v. Lokhuizen, Rijnsburglaan 10, Heerde (Gld.)

„DE BIJENKORF”, Hoevelakenseweg 144

3783 WK Terschuur (bij Amersfoort).

Tel. 03426-1978 - Postrekeningnr. 2622.

IN- en VERKOOP van alle soorten Nederlandse honing. Gebruikte Simplexkasten en Korven. Mede, Bijenwaskaarsen, Honingwafels, Stufmeel, Honingsnoepjes enz. **C. v. Holland, Dijkstraat 118, 3904 DJ Veenendaal**, tel. 08385-13795, b.g.g. 10202.

Bijenstand Fa. H. T. van Dam & Zn., Jubbega (Fr.), tel. 05165 - 13 82 kan U alles leveren voor de Moderne Bijenteelt.

Kunstraat, Bijenwoningen en Onderdelen uit eigen werkplaatsen.

Door eigen steeds grotere importen van diverse gereedschappen steeds bij ons de laagste prijzen.

Tevens voor wederverkoop diverse kleuren meubelwas en honing van de fijnste kwaliteiten. Vraagt onze prijscourant van materialen en/of meubelwas en honing even aan. Wij zenden U die gaarne gratis toe.

Wij komen weer op de te houden Bijenmarkten.

Wij hebben voor U een groot assortiment **inheemse wilde planten voor de bijenweide**. Ook voor een goede midzomerdracht. Voor deskundige **adviezen-ontwerp-begroting- en aanleg** bij: Wildeplantenkwekerij: „De Bloemenweide”, C. Dirven: Aanleg van natuur- en cultuurtuinen, Pannenhoefsebaan 2, 4891 ZB Rijsbergen. Tel. 01606-1974.

BIJ UW BIJENHUIS

samen bestellen DAT IS PAS VOORDELIG ! !

Vanaf 1 oktober bespaart U als lid 10%, als Uw afdeling ook voor U de imkersbenodigdheden gezamenlijk inkoopt bij het BIJENHUIS.

Het per afdeling inleveren van WAS, ZEGELWAS of OUDE RAAT is uitermate kostenbesparend en wij betalen er nog goed voor ook, of ruilen het om voor KUNSTRAAT tegen een geringe bijbetaling.

In de meeste afdelingen is
gezamenlijk inkopen bij het Bijenhuis
een agendapunt op de eerstkomende ledenvergadering.
In Uw afdeling ook ? ? ?

BIJENHUIS - WAGENINGEN

GEOPEND iedere werkdag van 8.00 — 12.00 uur en
van 13.30 — 17.30 uur.
's Zaterdags van 9.00 — 12.30 uur.

GRINTWEG 273, 6704 AP WAGENINGEN
Telefoon 08370 - 2 27 33 (meerdere lijnen), Giro 82.32.76.

Geld is vaak niet het enige probleem.

Wij helpen.

Geld werpt vragen op.
Vragen over sparen, lenen, beleggen,
hypotheken...

De ABN is ervoor om die vragen
te beantwoorden. Om u te adviseren.
Over geld net zo goed als over
verzekeringen en vakanties. Vragen
staat vrij bij de ABN. Komt u daarom
eens praten.

ABN Bank